

ISSN 1845 - 8122

UDRUGA "KAZALIŠTE, AUDIOVIZUALNE
UMJETNOSTI I KULTURA GLUHIH

PLJESAK JEDNE RUKE

ONE TOO MANY VOICES

god.17, broj 83,84 i 85,2021

SADRŽAJ

1. Riječ urednika	3
2. Kultura: Prevođenje kulture gluhih i nagluhih osoba, Christine Sum Kim naglašava poteškoće pri interpretaciji ove kulture	4
3. Umjetnosti: Prekrasni crteži pokazuju glazbu znakovnog jezika	7
4. Zanimljivosti: Moć Gluhih	11
5. Razmišljanja: Gluhi i nove digitalne tehnologije	14
6. Zanimljivosti iz povijesti : Život u obrazovanju povijest školskog života	18
7. Zanimljivost: Kako su Gluha u Nikaragvi kreirala novi jezik	21
8. Osvrti: Osvrti i prijedlog na temu imena iranskog znakovnog jezika	25
9. Razmišljanja: Nedodirljivi	29
10. Stručni tekstovi: NE znači NE	30
11. Zanimljivosti: 7 načela gluhoće prije ere oralizma	31
12. Osvrti: Posljednja noć - redatelja Branka Brezovca	32
13. Zanimljivosti iz povijesti: Priča o gluhoćom Antoniju Cappellu	34
14. Događanja: Norveško kazalište teater Manu kontroverznom odlukom odabire novog čujućeg redatelja	37
15. Umjetnosti: Danny Murphy	40
16. Ilustracije: Zvukovi snimanja fotoaparatom na 6 jezika	43
17. Umjetnosti: Kaylee Hottle glumi djevojku u filmu "Gozdilla protiv King Konga"	44
18. Umjetnosti: Gluhi umjetnik iz Stillwatera, slika glazbu kako je osjeća	46
19. Zanimljivosti: Novi Beethoven - Gluhi kompozitor - nova zvijezda klasične muzike	48
20. Zanimljivosti: 50. obljetnica zimskih Olimpijskih igara Gluhih	49
21. Iz tiska: Jasminka Proho: Gluhe osobe doživljavaju tumače znakovnog jezika kao prijatelje i osobe od povjerenja	50
22. Zanimljivosti: Rječnik naš svagdašnji	52
23. Zanimljivosti: Recenzija filma Sound of Metal (2019)	54
24. Novosti: O projektu "Beyond Signs"	56

"Pljesak jedne ruke" - Časopis Udruge "Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN"

Adresa: Lavoslava Ružičke 46, 10000 Zagreb

Telefon: 385 95 382 2791 (SMS)

E-mail: pljesak.jedne.ruke@gmail.com
udruga.dlan.zagreb@gmail.com

Web stranica: www.dlan.hr

Žiro-račun: HR 95 24020061100074154 (Erste Bank)

OIB: 51629434968   Matični broj: 1608037

Produkcija i distribucija: Olifant d.o.o

Glavni urednik: Lino Ujčić

Odgovorni urednik: Angel Naumovski

Dizajn i priprema za tisak: Lino Ujčić

Lektura: Dijana Adžić

Tisak: Tiskara Ban

NACIONALNA
STRATEGIJA
POTICANJA
ČITANJA

GODINA
ČITANJA
2021

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture

Ovaj časopis je financiran sredstvima Ministarstva kulture, Gradskog ured za kulturu i Zaklada "Kultura Nova"

Riječ urednika

Dragi vjerni čitatelji dragog nam „Pljeska jedne ruke“!

Napokon je, nakon napornih, dosadnih i „koronaških“ mjeseci od zadnjeg izdanja, vrijeme za konzumaciju dragog nam „Pljeska jedne ruke“.

Od zadnjeg broja dragog nam „Pljeska jedne ruke“ su se dogodile lijepe stvari, trenuci i događaji vrijedna spomena u našem dragom „Pljesku jedne ruke“, ali kako kome ...

Sigurno dragim članovima, stručnim suradnicima, pristašama, ljubiteljima i pratiocima rada i realizacije redovnih programa i projekata drage naše Udruge „DLAN“!

Kad već spominjem „... kako kome ...“ mislim na naše drage pokretače rada našeg dragog „DLAN-a“ tj. mrzitelje, zavidne i jalne osobe koji svojim sumnjama, omalovažavanjem, osporavanjima i slično propitkuju i dovode u pitanje rad, trud i kvalitetu rada naše drage udruge „DLAN“.

Za njih imamo zanimljiv tekst o „Audizmu“ – tekst dobrodošlice ili dobro-odlaska ako se prepoznaju u „Audizmu“.

Dakle, osim Audizma u ovom broju ćete vidjeti raznolikost i mnoštvo zanimljivih članaka, razmišljanja, prevođenih tekstova, članak opširnije o međunarodnom projektu “Beyond Signs”, raznih slikica, crteža itd. koji će, ne samo dočarati renome našeg dragog „Pljeska jedne ruke“ nego i vaše živote, suživote s Gluhim osobama te shvaćanja biti o Gluhoći, Gluhstvu, Prevoditeljima znakovnih jezika, Ulozi moderne digitalne tehnologije u životu Gluhih osoba i Znakovnom jeziku ...

Opet ćemo vidjeti razmišljanja naše drage suradnice koja je rado i drage volje pristala sudjelovati s člancima o „Nedodirljivima“, „NE znači NE“ i „Rječnik naš svagdašnji“, u nastavku stvaranja i očuvanja tradicije dragog nam „Pljeska jedne ruke“; te unaprijediti i proširiti vidike i ojačati programske ciljeve udruge „DLAN“ – posebice samopoštovanja i razvijanja kreativnosti Gluhih osoba.

Posebno ističem precijenjenu kreativnost naših jezikoslovaca s prijedlogom novih

riječi kao na primjer: za korisnike znakovnih jezika - „Rukozborac“. Zamišljam da, u novom prijedlogu odnosno dopuni i izmjeni Zakona o znakovnom jeziku i ostalim sustavima komunikacije gluhih i gluhoslijepih osoba u RH, umjesto gluhih i gluhoslijepih osoba uvrste novi termin „Rukozborac“.

Kad smo toliko kreativni u osmišljavanju novih hrvatskih riječi usudujem se poigrati sa hrvatskim jezikom i Zakonom o javnoj uporabi hrvatskog jezika i svojom kreativnošću i predložiti za natječaj novih riječi: „glasozborac“, „grkljanozborac“, „nepcozborac“, ... Koji apsurd!?

Budite dalje i s nama i pratite nas.

Vaš dragi Angel

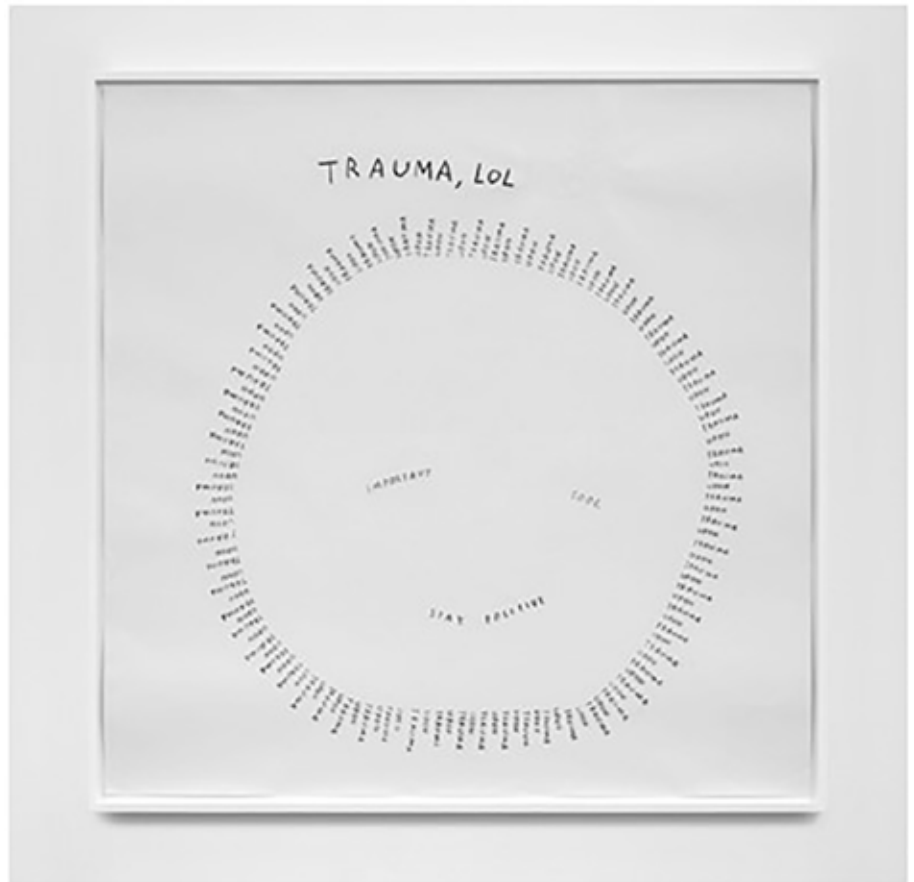
PREVOĐENJE KULTURE GLUHIH I NAGLUHIH OSOBA, CHRISTINE SUM KIM NAGLAŠAVA PRI INTERPRETACIJI OVE KULTURE

Umjetnica, koja je prošle godine imala genijalan performans, na američkom znakovnom jeziku, na Super Bowlu, skreće nam pažnju na borbu moći, ideologija i sustava na raskrižju jezika.

LOS ANGELES - znate onaj prostor od najmanjeg dijela sekunde u prijevodu između dva različita jezika (kako god ih definirali), onaj dio kada značenje počinje kliziti prema nizu neopipljivih simbola?

U tom prostoru boravi umjetnost Christine Sum Kim. Njezini crteži koriste sistem informacija – od glazbenih ljestvica, preko infografika, do emotikona – sve kako bi dovela u pitanje sistemsku disonancu između kulture čujućih osoba i osoba oštećenog sluha. Rezultati toga povlače liniju između igre riječi i tumačenja simbola, što je sve jasno prikazano u samostalnoj izložbi radova umjetnice, pod nazivom Trauma, LOL, koja se trenutno održava u galeriji Francois Ghebaly, u Los Angelesu.

Izložbu otvaraju dva crteža koja ilustriraju elastičnost granica mašte ove umjetnice: „Amerika Ljepotica“ i „Zvezdana zastava“ (Treći stih). Na pola konkretna poezija, na pola fizička dokumentacija, oba crteža su prikaz i referenca umjetničinog izvanrednog performansa na američkom znakovnom jeziku, prošlogodišnjeg Super Bowl-a. Uvodni stih „Zvezdane zastave“ koji glasi „O recite, vidite li?“,

"Trauma, LOL" (2020), ugljen na papiru

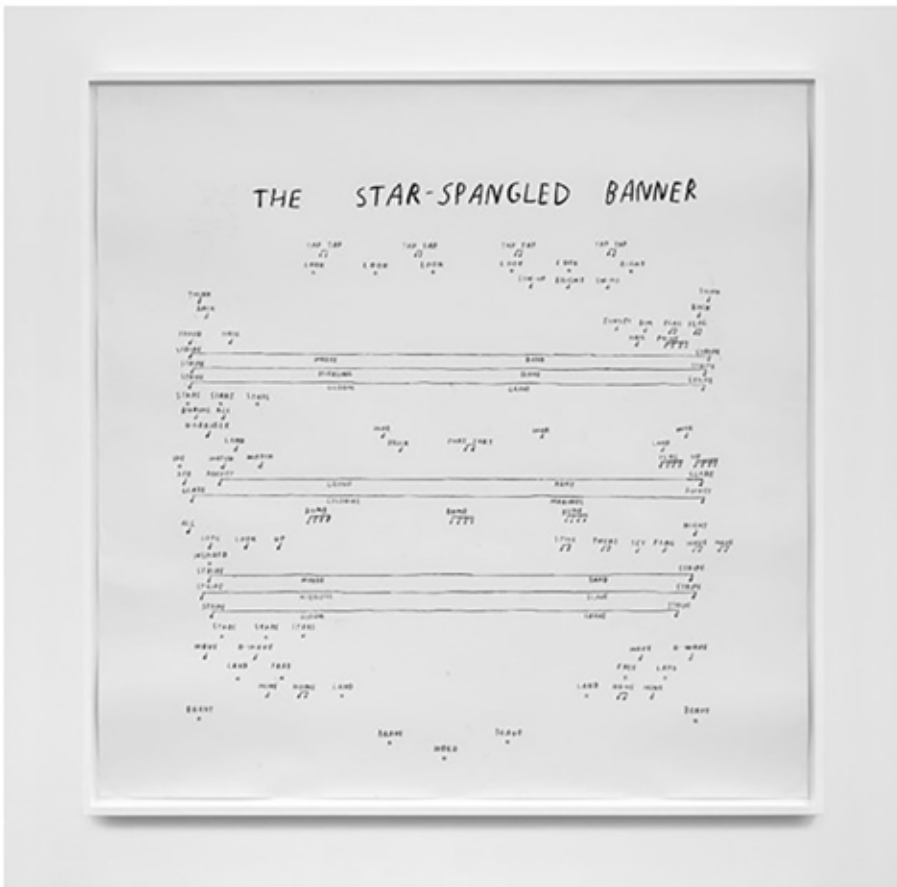
interpretiran je kao „tap-tap“ i „vidi“ koji se ponavlja preko cijele linije u vrhu bijelog papira. Sami papir, zapanjujuće dužine obuhvata ruke, služi kao notacija svih pokreta rukama američkog znakovnog jezika koji se koriste u stihu, mrlje ugljena predstavljaju te pokrete koje umjetnica čini. Drugačije rečeno, rad umjetnice možemo vidjeti kao vježbu u prijevodu i prijepisu, ispreplitanje pokreta tijela, glazbe i riječi.

Čitav prostor galerije je isprepleten umjetničnim smislom za razigranost. Npr., „Ja hodam, ja vidim“ (2020) triptih je koji je nacrtan tako da je svaka riječ iz naziva za sebe nacrtana, i vjerno prikazuje ritam promatraču koji prilazi i

prolazi kraj djela. Ovakvi momenti su vidljivi kroz cijelu izložbu.

Christine Sum Kim

“Zvezdana zastava (Treći stih)” (2020), crtači ugljen

“Tri stola III (AGB, HPA, DTS)” (2020), crtači ugljen

Primjerice kroz uparivanje murala „Vrteći sat“ s manjim djelom „Sad se ti okreni“, djela koja su smještena točno jedno nasuprot drugome. Kim je toliko usklađena s prostorom galerije, čime pokazuje ne samo da koristi i galeriju kao prijenosnika informacije, nego koristi i promatrača u istu svrhu.

Dok većina izložbe poziva promatrača na brze reakcije i otkrivanje igara riječi, dva djela pozivaju na polakši pristup. Prvo je naziva „Tri stola III (AGB, HPA, DTS)“ slaže tri fraze od tri riječi jednu na drugu: „Anksioznost čujućih ljudi – Hearing People Anxiety“, „Sindrom stola s objedom – Dinner Table Syndrome“ i „Alexander Graham Bell“.

Nekoordinirana kombinacija objekata, riječi i imena, poziva promatrača na igru „izbaci uljeza“, prisiljavajući ga da preispituje relacije između fraza, lingvistički ali u smislu koji se odnosi na kulturu osoba oštećenog sluha.

Drugo djelo se zove „Rivalski jezici I“ prikazuje najmanje grafika od svih djela na izložbi. Stranica je podijeljena na dva dijela pomoću dva seta glazbenih nota, jedan je složen tako da su note jedne na drugima, izdužene do točne neprepoznatljivosti.

Dvije riječi, „rivalski“ i „jezici“ lelujavu označavaju suprotne strane. Sve u kompoziciji je s namjerom ukošeno, ništa se zapravo međusobno ne poklapa.

Iako crtež zapravo prikazuje nekoherentnost između standardnog engleskog jezika, zna-

kovnog engleskog jezika i jezika koji koriste osobe oštećenog sluha, može se realno prevesti na nekoherentnost svih jezika.

Savršen prijevod s jednog jezika na drugi ne postoji – uvijek je jedan u odnosu na drugi jezik. Istinski izazov prijevoda leži u tome da je jako teško razumjeti drugu stranu bez gledanja kroz vlastitu prizmu.

Time što priziva pažnju promatrača na vječnu borbu moći, ideologija i sistema na raskrižju različitih jezika, Christine Sun Kim pretvara nešto, što na prvi pogled djeluje zabavno i lagodno, u nešto što je čista suprotnost tome: traumom, diskriminaciju i nepravdu s kojima se svakodnevno susreće zajednica ljudi oštećenoga sluha.

Prevela: Klaudija Adžić

Pogled na instalaciju „Ja hodam Ja vidim” (2020), crtači ugljen, triptih

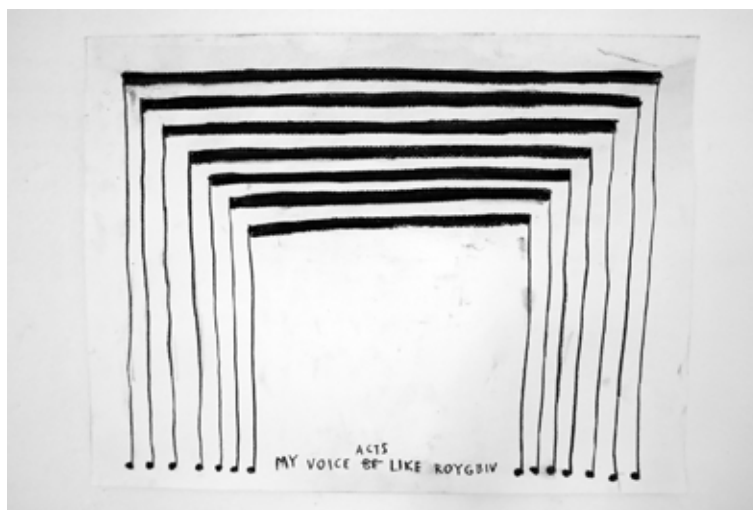

“Rivalski jezici” (2020), crtači ugljen

PREKRASNI CRTEŽI POKAZUJU GLAZBU ZNAKOVNOG JEZIKA

Gluha umjetnica Christine Sun Kim opisuje kako kombinira američki znakovni jezik i sustav glazbenog notnog zapisa u svojim crtežima.

Nekoliko sustava pisanja „kodiraju“ američki znakovni jezik (ASL) na papiru, i neki od njih funkcioniraju vrlo slično notnim linijama, notama i simbolima glazbenih sustava bilježenja. I ASL i glazba su donekle „zatvoreni“ – ako nemaš potrebnu obuku, teško ih je razumjeti. Ali ja sam ih odlučila kombinirati u svojim crtežima kako bi prenijela svoje ideje i priče. Stavljajući ASL u glazbeni format, jezik je dobio svoj vlastiti glas. U ovim crtežima istražujem različite glasove s kojima sam radila i svoje iskustvo sa zvukom.

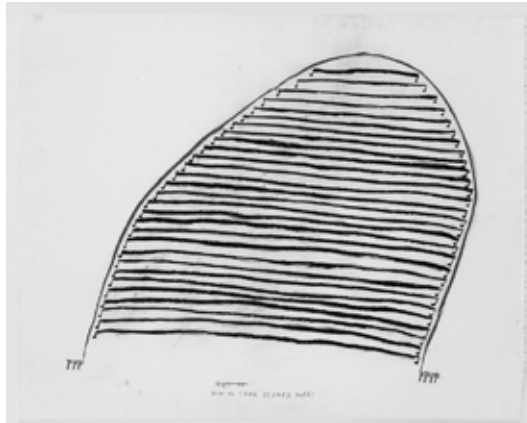
Moj se glas ponaša kao ROYGBIV

Radim s velikim brojem tumača ASL-a, a to znači da moj glas dolazi u različitim živopisnim likovima. Nijedan tumač nije isti, nijedna osobnost nije ista, nijedan glas nije isti. Imam različite glasove za specifične situacije – plavi glas za otmjene razgovore, ljubičasti glas za društvene događaje, narančasti glas za konferencije, crveni glas za termine kod terapeuta i tako dalje. Sastavljanje svih mojih glasova izgleda poput duge ... i to bi bio moj idealni glas. Odlučila sam ne koristiti stvarne boje na ovom crtežu; Mislim da rukom nacrtane crte i zapisi bolje izražavaju moju ideju.

Pianoiss . . . issmo (Lošiji završetak)

Iako ljudi često povezuju gluhoću s tišinom, kada sam počela koristiti zvuk u svojoj umjetnosti, shvatila sam koliko malo zapravo znam o tišini. Tada sam shvatila da mogu pomoću glazbenih simbola komunicirati neka od svojih senzornih iskustava. „P“ je glazbeni simbol za „piano“. Ako to vidite u zapisu, svirate tiho. Ako vidite dva slova „P“, svirate još tiše. Što više slova „P“, to je više tišine. Ali nikada ne bi mogli stići do stupnja potpune tišine. Tišina je opskuran zvuk.

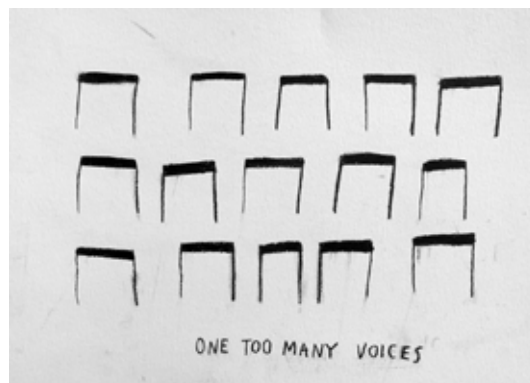
Kako zauzdati note povezane spojnicom

Spojnicica ili luk je horizontalna linija koja povezuje note ili ih dijeli u glazbene skupine. Ja koristim note kratkog i dugog luka kao vizualne reprezentacije mojih glasova. Rad s prevoditeljima zahtjeva strpljenje, vrijeme i povjerenje; to je vjerojatno najviši oblik suradnje. Međutim, ako ne pazim na svoj glas, vrlo lako bi moj zvučni identitet mogao biti krivo predstavljen. Nekada moram zauzdati te note.

Moj glas misli da je novela

Tumačenje ASL-a i Engleskog jezika može biti iznimno apstraktno, s obzirom na to da nije prevodljivo. To je kao da se ide s pjesme na sliku. Doživjela sam nekoliko slučajeva gdje sam jednostavno rekla „da“, a tumač bi to preveo nešto kao „Srećom da su se stvari poklopile i voljela bih doći. Hvala na pozivu.“ Ona ili on bi lako mogli kreirati čitavu novelu od jednog jednostavnog „da“.

Jedan, a previše glasova

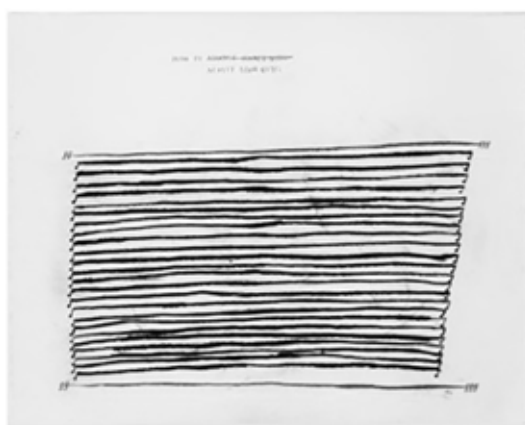
Kada tražim prevoditelja, gledam u dugu listu prevoditelja koje mogu kontaktirati. Iako je lijepo imati toliko mogućnosti, ponekad me to malo preplavi.

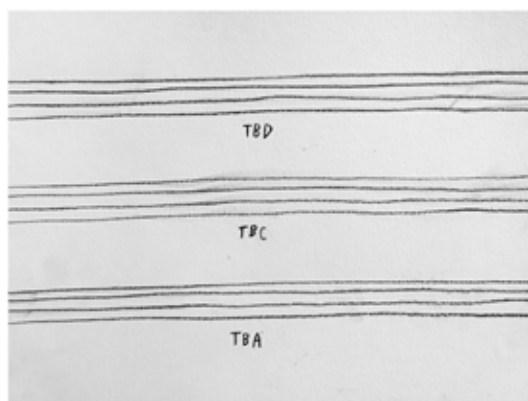
Kada moj glas postane kompliciran

Često mi se čini da gubim glas zbog prevoditelja čija je osobnost puno veća od moje. U drugim se situacijama moj prevoditelj i ja jako dobro povežemo i dopuštam mu ili njoj da sudjeluje u razgovorima dok tumači, ali ponekad to komplicira moj radni odnos ili prijateljstvo s drugima. To je kao da sam u braku sa svojim prevoditeljem, dok istovremeno želim biti prepoznata kao pojedinac koristeći njegov/njezin glas.

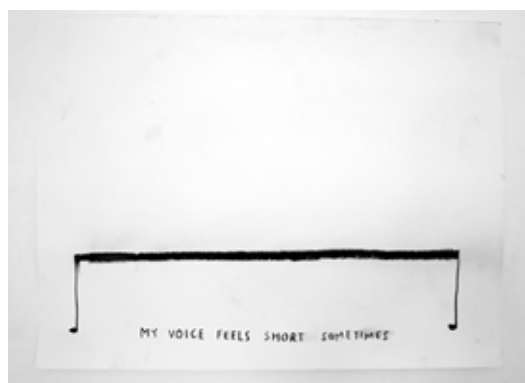
Kako uredno bilježiti note

Pokušavam što više zvučati kao ja kroz različite glasove prevoditelja. Na primjer, ako radim sa sramežljivim, muškim prevoditeljem, morala bih ga tražiti da prikazuje mene na neki način, da koristi moj stil i osobnost i da svoj karakter ostavi po strani. To je način na koji održavam svoj glas bez da ga previše kompromitiram.

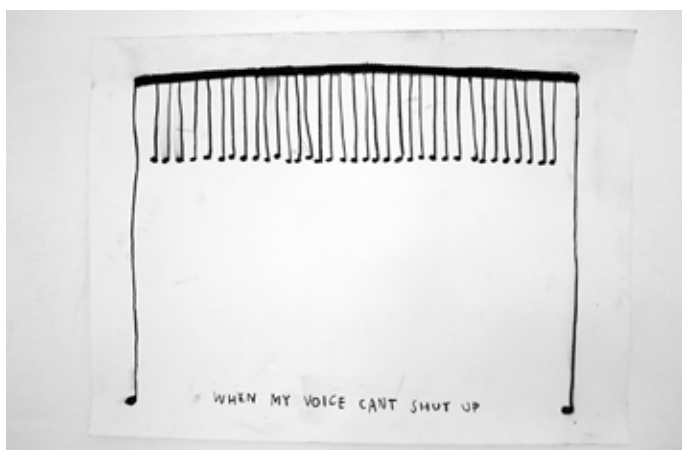
TBD TBC TBA

S obzirom na to da reflektiram zvuk promatrajući način na koji se ljudi ponašaju i reaguju na zvuk, ovisim o njihovim povratnim informacijama. Čak se i previše brinem oko toga da ću stvoriti previše zvuka (totalno nepotrebno!). Na neki način, ja zvuk doživljam kao da je prepun nervoznog iščekivanja: TBD – biti odlučan (engl. To be determined) ; TBC – biti nastavljen (engl. To be continued), TBA – biti najavljen (To be announced). Iako ovi zapisi nemaju nota, reflektiraju ih pokazujući pokrete i mrlje.

Moj se glas ponekad osjeća nisko

Ovakav je osjećaj kada moj prevoditelj i ja nismo dobar spoj.

Kada moj glas ne može zašutjeti

Nekada sam znala raditi s jako pričljivim tumačima, i zna biti dosta teško pitati ih da mi krenu prevoditi kada mi netko priđe. Na primjer, ako je moj prevoditelj usred razgovora i netko mi u tome trenutku priđe sa željom za komunikacijom, ja bi mu signalizirala da dođe i pomogne mi, ali on/ona ne završi svoj razgovor tako brzo, dok mi stojimo i čekamo.

Moj se glas prilagodi kada je potrebno

Rad s prevoditeljima je svakako suradnja i kolaboracija. Nekada se ja moram prilagoditi kako bi moji prevoditelji točno prenosili moj glas. Na primjer, ako nečije sposobnosti shvaćanja nisu sjajne, morala bih sporije znakovati, neke riječi sricati prstima i morala bih koristiti pomicanje usana.

MOĆ GLUHIH: DVOJE GLUHIH UMJETNIKA UZIMAJU NATRAG SVOJ JEZIK I KULTURU NA INSTAGRAMU

Christine Sun Kim i Christophe Tester

U 2018. godini, manje od 31% Gluhih osoba je bilo zaposleno na puno radno vrijeme.

U Americi, Gluha djeca imaju tri puta veću vjerojatnost da će biti zlostavljana od djece koja čuju. I većina zemalja ne priznaje znakovne jezike kao službene.

Ali u kutku interneta, Christine Sun Kim – Gluha umjetnica zvuka koja je na utakmici Super Bowla LIV izvela nacionalnu himnu na američkom znakovnom jeziku (ASL), koja je izlagala u muzeju Moma i održala Ted Talk, zajedno s – Chrisom Testerom – certificiranim tumačem znakovnog jezika, glumcem i kandidatom za doktorat – kuckaju internacionalnoj zajednici znakovnog jezika potičući ih da šire znakove i osnažuju kulturu Gluhih pristupom otvorenog protoka informacija i računa na Instagramu.

Opresija Gluhih

„Kao zajednica znakovnog jezika, trenutno smo na čudnoj poziciji,“ rekao je Chris preko video poziva kojeg je interpretirala Beth Staehle, djevojka kojoj je ASL materinji i studirala je na Sveučilištu Gallaudet – jedini fakultet slobodne umjetnosti za Gluhe na svijetu.

„Smanjuje se broj upisanih u škole Gluhih,“ rekao je.

„Mnoge gluhe pojedince se uglavnom usmjerava u javne škole s kolegama koje čuju, i stoga je vrlo vjerojatno da će biti izolirani, a da članovi njihovih obitelji neće naučiti znakovni jezik, pa time ni oni neće imati stvarnog pristupa ASL-u.

„I mnogo više gluhih osoba ugrađuje kohlearne implantate.“

Više od 60 000 ljudi diljem svijeta ima ugrađene kohlearne implantate i ta brojka se povećava svake godine.

I dok ta operacija označava tehnološki i medicinski napredak koji je pomogao mnogima, također je i snažan primjer toga kako zajednice ljudi koji čuju gluhoću promatraju kao problem koji treba riješiti. Nadalje, „mnogim se pacijentima govori da će učenje znakovnog jezika nakon ugradnje kohlearnog implantata smanjiti njihovu sposobnost naučiti engleski,“ kaže Chris, „ali to nije istina.“

Zajednica Gluhih koji koriste znakovni jezik se smanjuje.

„Općenito je zajednica Gluhih uvijek bila okupirana protestima, borbom za svoja prava, borbom za mogućnost opstanka, te za zaštitu svog jezika i zadobivanje poštovanja. I s pravom,“ rekla je Christine.

U 1880., znakovni jezik u školama za Gluhe bio je „zabranjen“ na Internacionalnom kongresu za obrazovanje Gluhih ili na Milanskoj konferenciji. Škole za Gluhe diljem svijeta prestale su koristiti znakovni jezik. Otpustili su gluhe nastavnike i zaposlili one koji čuju, te su Gluhi diljem svijeta izgubili brojne mogućnosti.

Čak se i danas roditelje može uvjeriti da će njihova djeca biti dio društva samo ako nauče govoriti.

Audizam – uvjerenje da su oni koji čuju superiorniji – je dovelo do diskriminacije i danas samo 41 zemlja na svijetu priznaje znakovni jezik kao službeni jezik.

Jezik za sebe

ASL nije samo serija gesti. Niti je engleski jezik koji koristi pokrete ruku. ASL je potpuni, kompleksni jezik koji ima svoju gramatiku, regionalne dijalekte, šatru i jezična svojstva kojima se može postići sve ono što rade i govoreni jezici.

Mnoge gluhe osobe su upoznate s metodom sricanja prstima – procesom sricanja riječi koristeći oblike koji se rade rukama – i miješaju ASL sa znakovnom verzijom engleskog jezika. Sricanje prstima je međutim, alat dostupan samo onima koji su dvojezični i koriste i ASL i govoreni jezik svoje zemlje.

Prema Chrisu, to je privilegija koju mnoge gluhe osobe nemaju. Pripadnici zajednice Gluhih će možda koristiti sricanje prstima kako bi izrazili riječ koja nema individualan znak u ASL-u.

Ali ako dvojezična ASL/engleski jezik osoba želi razgovarati o lokalnom gradonačelniku na primjer, mogu posuditi englesku riječ i prstima sročiti „G-R-A-D-O-N-A-Č-E-L-N-I-K“, pošto ne postoji individualan znak za glavnog gradskog sudca u ASL-u.

Prema studiji koju je provela škola za Gluhe iz Oregona, gradonačelnik je jedna od 170 000 riječi iz Engleskog za koje nema individualni znak u ASL-u.

Chris i Christine su ASL/engleski jezik dvojezični, i često se prebacuju iz jednog u drugi jezik prilikom komunikacije. Christine je osjetila jaču potrebu za individualnim znakovima dok je svojoj kćeri koja čuje čitala priče za laku noć na ASL-u.

„Zamislite to ovako: Biste li htjeli da vam netko izgovara svako slovo svake riječi?“ rekao je Chris. „Sricanje prstima je slično tome. Ipogotovo kada se radi o mladoj djeci koja ni ne znaju još sva slova, tada sricanje prstima nije najbolji način.

„Mi želimo da priče za laku noć budu vizualne, kreativne i zabavne,“ rekao je. Tako su se on i Christine okrenuli društvenim medijima za sakupljanje znakova (crowdsourcing) od globalne zajednice korisnika znakovnog jezika.

@TheFamilyVocab (hrv. Obiteljski rječnik) prijedlozi na Instagramu

Račun prekriven modernim ruko- pisom za koji je zaslužna Christine, pokazuje različite riječi: od

psihodeličan do instituta. Primarne boje kojima su riječi obilježene služe kao kazalo za korisnike: žuta ukazuje na novi znak; crvena traži prijedloge za nepoznatu riječ. Povucite kako biste vidjeli video na kojem Chris ili Christiane pokazuju riječ znakovnim jezikom i povucite još jednom kako biste vidjeli sliku riječi o kojoj se radi.

„Vizualni temelji na Instagramu su nam, s obzirom na mogućnost lakog spajanja videa i slika, došli vrlo prirodno“ rekla je Christine.

Chris i Christine objave „zahtjev za znakom“ u crvenoj boji kada naiđu na riječ koja nema individualan znak u ASL-u, poput krastavca. Njihova globalna publika se odazove na poziv, šaljući osobne video uratke u kojima demonstriraju kako se ta riječ pokazuje na znakovnom jeziku u njihovoj zemlji. Zatim to podijele.

„Neke zemlje imaju bolje strukturiran pristup razvoju svog jezika,“ kaže Chris, „a u nekima se pojavi prirodno jer ljudi mnogo razgovaraju o određenoj temi. Zajednica Gluhih u Francuskoj na primjer, ima povijest i trenutnu praksu zajedničkog promišljanja i shvaćanja koje znakove žele koristiti za slavne umjetnike, slikare i slike. To mi je odlično. Znači, tamo postoje znakovi za „Mona Lisu“, Picassa, Louvre, i to znakovi koje je osmislila i prihvatila zajednica Gluhih u Francuskoj.“

Obrativši se globalnoj zajednici Gluhih koja koristi znakovni jezik, The Family Vocab je dobio pristup više od 300 različitih znakovnih jezika diljem svijeta. „Instagram je bio odličan alat jer su svi na njemu,“ rekla je Christiane.

Ova stranica je omogućila dodavanje opskurnijih i specifičnih riječi u

njihov dnevni leksikon, riječi od kojih su mnoge kulturno utemeljene. Dodali su matzo kuglu iz izraelskog znakovnog jezika, Lego iz danskog znakovnog jezika, Pho iz vijetnamskog znakovnog jezika.

Kimono iz japanskog znakovnog jezika. Deva iz znakovnog jezika Saudijske Arabije.

„Također želimo imati stvari koje se nasumice pojavljuju u životu, poput referenci na pop kulturu,“ rekla je.

Riječi kao: ekspres lonac iz znakovnog jezika Quebeca, riječ digitalno iz francuskog znakovnog jezika, TikTok iz kineskog znakovnog jezika i riječi karantena i „korona virus“ iz nekoliko znakovnih jezika koji su se dijelili na The Family Vocab.

„Postoji određena moć u imenovanju stvari,“ kaže Chris.

„Većina stvari je već imenovana na engleskom, zato i mi želimo ponuditi riječi i na ASL-u kako bi koegzistirale skupa.

Novoizmišljene riječi poput virus od korisnika ASL-a i Zoom od korisnika indonezijskog znakovnog jezika, su također objavljene na stranici.

„Jezik evoluirao,“ rekao je Chris. „Glupi ljudi su mnogo globalniji u ovom periodu i postaju veći dio mainstream kulture. ASL mora evoluirati kako bi išao u korak s današnjim svijetom.

Otvorena platforma poziva pratitelje da posuđuju, šire i doprinose.

„Mi nismo vratari,“ kaže Christine. „Od početka smo isticali da ovo radimo zbog mog djeteta i da to radimo iz zabave. I mislim da je energija koja je iza ovog projekta glavni

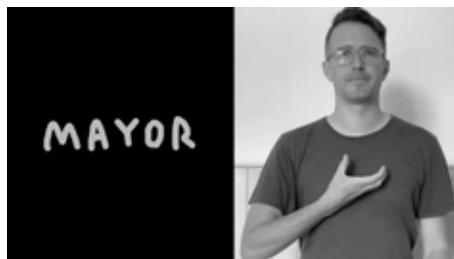
razlog zašto su mu ljudi privučeni.

The Family Vocab ima više od 6 000 internacionalnih pratitelja.

Utjecaj Gluhih

Kako bi se dobilo ovoliko kolaboracije, zajednica Gluhih često mora čekati globalni događaj Gluhih kako bi se okupili uživo. Ali na neki način je The Family Vocab, objašnjava Chris, uvijek dostupna digitalna platforma koja ispunjava tu prazninu.

„Potiče tu razmjenu i kontakt na jako pozitivan, snažan, uzbuđljiv i ponosan način,“ kaže on. „Daje Gluhima moć utjecaja. Nešto kao: Vidite nas, mi pričamo o ASL-u kao zakonitom jeziku koji ima estetiku, dimenzije i dubinu.“

„Vidio sam mnogo drugih Instagram i YouTube računa na kojima ljudi koji čuju pokušavaju druge ljude koji čuju naučiti našem jeziku,“ kaže Christine. „Ali Chris i ja smo gluhe osobe, kulturalno Gluhi, koji su odrasli u zajednici Gluhih i mi smo oni koji vode ovaj račun. Vrlo smo pažljivi i hotimični u odlukama koje donosimo. Održavamo to stvarnim i zabavnim.

„Želim da ljudi znaju da je ASL cool, jer je ASL cool,“ kaže ona. „To je ogroman dio zajednice Gluhih i onih koji koriste znakovni jezik, i to je važno potvrditi.“

Pratitelji ove stranice se slažu s njom. Jedan od njih je Brandon Bussy koji predaje u školi za Gluhe u Cape Townu u Južnoj

Africi: „Ova stranica je kreativni prostor više nego definitivan izvor i zato mi se sviđa. Jezik je fluidan i kreativan, te znakovni jezik nije ništa drugačiji.“

Vidljivost Gluhih je moć Gluhih

„Bilo da je na internetu, TV-u ili u časopisu, što više vidite Gluhe osobe kako koriste znakovni jezik, veća je generalna svijest o tome da Gluhi postoje,“ rekla je Christiane. „I vidljivost je alat.

Da nema vidljivosti, kako bi ljudi uopće mogli pisati zakone koji se odnose na nas?“

„Nadam se da će naposljetku,“ kaže Chris, „ako naši pratitelji koji čuju dobiju gluhog člana obitelji ili upoznaju gluhu osobu, oni imati više svjesnosti i savjesnosti i učiniti da se ta gluha osoba osjeća više uključeno.

Želite povećati utisak koji su Chris i Christine ostavili? Podijelite njihovu priču s vašom zajednicom.

„Nekako se nadamo da ćemo u svim zajednicama vidjeti promjenu stava prema Gluhima i prema znakovnom jeziku,“ rekao je.

„To nije naš ultimativno ultimativni cilj, ali se nadamo da će se to dogoditi kao takoreći „efekt talasa“, s vremenom.

Prevela: Klaudija Adžić

GLUHI I NOVE DIGITALNE TEHNOLOGIJE

INTERNET STVARI

Nakon dugog vremena krećemo s temom koja je postala jako aktualna usred ove pandemije koronavirusa (i njome uzrokovane karantene) koja je zavladała svim prostorima na Zemlji. To nas je sve prisililo da bar jedan period provedemo doma. Upravo u ovakvim situacijama do izražaja dolazi neophodni razvoj digitalne tehnologije koja donosi ogromnu korist i brojne prednosti za cijelo čovječanstvo, bilo da se radi o čujućim ili o gluhim ljudima.

Čujući ljudi masovno koriste sve napredne tehnologije, no sve je više digitalnih tehnologija koje se posebno orijentiraju na potrebe gluhih osoba. Zato je to posebno veselje i radost za gluhe ljude koji počinju koristiti sve prednosti naše moderne tehnologije i digitalne veze. Jedna od tih je novi termin u tehnologiji: takozvani „Internet stvari“ (od engleskog termina: Internet of Things, skraćenica: IoT).

Neka generalna definicija ovog pojma glasi: *To je kolekcija ili skup stvari (objekata ili uređaja) koji su dizajnirani da bi bili upravljani, te da bi pružali informacije bežičnom vezom preko interneta koristeći najčešće mobilnu aplikaciju za nadzor ili upravljanje. Internet stvari označava malenu umjetnu inteligenciju koja se razvija unutar uređaja.*

Najbolji slikoviti primjer rada Interneta stvari koji se često koristi u zadnje vrijeme je sljedeći: Recimo da imamo hladnjak koji

je bežičnom vezom spojen na Internet i prikopčan je, naravno, u struju. Korisnik napravi prvo punjenje - kupi hranu i piće i spremi u hladnjak, a hladnjak pomoću umjetne inteligencije integrirane u obliku Interneta stvari počne skupljati informacije o tome koju hranu i piće korisnik voli/kupuje.

Tako čim korisnik potroši određenu hranu ili piće, suvremeni hladnjak automatski putem interneta javlja dobavljaču koji onda zaprimi narudžbu za hranu ili piće koje nedostaje. Dobavljač zatim dostavi hranu ili piće na vrata i korisnik onda bez brige i stresa kupovanja dobiva hranu i piće koje onda sprema u hladnjak. Najjednostavnije objašnjeno.

A što onda Internet stvari ima veze s gluhim? Njihova potreba za najnovijom digitalnom tehnologijom, to jest za Internetom stvari, je kao i za druge ljude – zbog korisnosti i brojnih mogućnosti koje nudi.

Navešćemo prvo primjer korisnosti za nagluhe osobe. Osobe koje nose suvremeni slušani aparat mogle bi ga, bežičnom vezom, povezati na Internet. Tako bi, dok osoba hoda ulicom, slušni aparat na temelju lokacije pružao informacije o vremenima polaska najbližih tramvaja i autobusa i lokaciju s koje je najbolje krenuti. Svi tramvaji i autobusi su opremljeni bežičnom vezom i umreženi s centralom koja definira točno vrijeme dolazaka i polazaka, te ima sve podatke o satnici kretanja vozila javnog prijevoza. Promet inače stvara veliku količinu buke (zagrebački tramvaji su jako poznati po većem stupnju buke u odnosu na druge tramvaje u Europi) i uz pomoć tehnologije

osjetljive na zvuk, slušni aparat povezan s Internetom bi mogao smanjiti tu buku i pojačati zvuk navigacije za tramvajsku stanicu ili drugo odredište koje nagluha osoba traži. Ukoliko bi tijekom razgovora s ljudima naišao bučni tramvaj u blizini, tada bi slušni aparat pojačao i izolirao zvuk razgovora, a smanjio buku prometa ili nekog drugog velikog proizvođača buke.

Takva tehnologija zasigurno postoji ali se bazira na određenim audio osjetljivim elektroničkim komponentama koje reagiraju uslijed registrirane buke, te time reguliraju zvuk. Međutim, to nije isti tehnološki princip na kojem funkcionira Internet stvari. Slušni aparat spojen na Internet stvari skuplja informacije o korisniku i na temelju sakupljenih podataka i trenutnoj lokaciji osobe, umjetna inteligencija podešava postavke slušnog aparata na to kako najbolje odgovara nagluhoj osobi koja ga koristi.

Elektronska podešavanja slušnog aparata mogu se obaviti pomoću adekvatne opreme u audiološkom uredu. Ali nedugo nakon izlaska iz ureda nagluha osoba često čuje neželjenu buku ili gubi potreban zvuk. To bi značilo da se mora ponovo vratiti u audiološki ured i ponovo podešavati to što je potrebno. Slušni aparat spojen na Internet stvari sam skuplja informacije iz okoline i sam prikuplja podatke o navikama nagluhe osobe, te po tome određuje koji zvuk najbolje odgovara nagluhoj osobi u određenoj situaciji.

Kakve koristi onda ima Internet stvari za gluhe osobe koje uopće ne nose slušni aparat? Počnimo od opcije video poziva. Gluhi ljudi

najviše vole voditi video razgovore preko mobitela, preko laptopa ili osobnog računala. Kada bi se osmislio novi uređaj za video razgovore povezan s Internetom stvari, umjetna inteligencija bi skupljala sve potrebne informacije o, primjerice, temperaturi okoline, jačini sunčevog odbljeska ili tmurnom vremenu – svim faktorima koji direktno utječu na kvalitetu video razgovora.

Na temelju pametnih tehnoloških rješenja za kućanstva, kada b gluhi korisnik pokrenuo taj novi uređaj za video razgovore, soba bi se, na temelju trenutačnih podataka dobivenih putem interneta, prilagodila uvjetima: spustila bi se roleta na prozor kako bi se smanjio sunčev odsjaj u sobi ili bi se podigla za dodatno osvjetljenje usred tmurnog vremena.

Također bi se tako regulirala i temperatura u prostoriji: automatski bi se palilo grijanje kad bi se trebalo ugrijati, te bi se temperatura i smanjivala pomoću rashladnih uređaja ako bi bilo prevruće – i to sve prema željama i potrebama gluhog korisnika. Sve se to može postići spajanjem na Internet stvari. Tako bi onda gluhi korisnik imao sve najbolje namješteno za ugodan video razgovor.

Umjetna inteligencija takoreći polako kuca na naša vrata.

NOVOSTI IZ MOJE FIRME ZA TELEKOMUNIKACIJE

Na mojem radnom mjestu, linijski me menadžer (to je moj neposredni rukovodilac odjela) prije dvije godine, dok još nije izbila pandemija koronavirusa, pozvao na razgovor.

Tijekom razgovora sam saznao da je moja firma voljna ulagati

u bonitete zaposlenika s invaliditetom - u sve ono što bi moglo pomoći da u obavljanju radnih zadataka budu ravnopravni s normalnim zaposlenicima. Moja je firma čak zaposlila i jednog slijepog čovjeka na radno mjesto programera. On je bio zadužen za ostvarenje informatičke podrške pretvaranju pisanih informacija u zvučne obavijesti za slijepe osobe.

Time je moja firma dala doprinos slijepim osobama u svijetu. Čak sam primijetio da je firma dala ugraditi trasu s naljepnicama za obilježeni put kretanja za slijepe ljude - od ureda do restorana i na druge ulaze, te su tako olakšali slijepom zaposleniku kretanje oko i unutar firme. Došao je tako i red na moju malenkost. Uprava je sazvala sastanak svih linijskih menadžera na temu pristupnih rješenja u radnoj okolini za zaposlenike s invaliditetom.

Nakon sastanka me linijski menadžer pitao što mi je sve potrebno kako bih bio ravnopravan čujućim zaposlenicima tijekom radnog vremena. Zatim me pitao osjećam li da sam čime zakinut tijekom radnog vremena, pa sam mu na to odgovorio da tijekom masovnih sastanka gdje je više od pet zaposlenika, meni nije bilo moguće pratiti sve što su rekli na sastanku.

To je bila moja posebna zamjerka, odnosno nedostatak, na radnom mjestu. Još me je pitao postoji li trenutačno rješenje za

opisani nedostatak, pa sam mu rekao za u to doba popularne, rane aplikacije za pretvaranje glasovnih riječi u tekstualne riječi.

Sve su to tada bile aplikacije u pojavima, a najbolje su bile verzije na engleskom jeziku tj. one koje su pretvarale glasovne riječi na engleskom u tekstualne riječi na engleskom jeziku. Iako je bilo i verzi-

ja aplikacije na hrvatskom jeziku.

Razmišljalo se o tome da bi možda moja firma mogla razviti poseban uređaj za što preciznije pretvaranje glasa u tekstualne riječi, no tada se to smatralo neisplativim. Trebalo bi postaviti mikrofona blizu govornika koji bi bio povezan s novim uređajem za pojačavanje i obradu glasovnih riječi upravljanom pomoću napredne aplikacije.

On bi smanjivao nepotrebnu jeku i drugu pozadinsku buku i fokusirao zvuk govora, a na drugom izlazu uređaja bi bio spojen monitor na kojem bi se ispisale tekstualne riječi govornika. Sve tekstualne poruke moraju biti precizno i točno ispisane, trebaju bilježiti čak i kašljanje i mrmljanje govornika. Neisplativo je proizvesti uređaj samo za jednog gluhog zaposlenika.

Masovna proizvodnja se nije razmatrala jer nema mnogo gluhih

u svijetu kojima bi bio potreban taj novi uređaj i pripadna aplikacija - moja firma nije specijalizirana za takvu proizvodnju, već je više orijentirana na izradu programskih rješenja za telekomunikacije. Pokušavalo se naći već postojeća rješenja na tržištu uređaja i aplikacija za pretvaranje glasovnih u tekstualne riječi, no sve su bile za englesko govorno područje. Pa smo se dogovorili da ćemo malo pričekati da stigne i za hrvatsko područje.

Prošlo je šest mjeseci, a mi nismo uspjeli pronaći odgovarajući uređaj niti aplikaciju za moju gluhoću. U zamjenu sam dobio edukaciju iz engleskog poslovnog jezika, radeći licem u lice s jednom profesoricom engleskog jezika iz privatne firme za strane jezike koja je podržana od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja (za gluhe radnike). To je hvalevrijedna akcija jer se pokazalo da se moja firma itekako želi dobro pobrinuti za sve svoje zaposlenike, kako za čujuće, tako i za ljude s invaliditetom. Vjerujem da moja firma nije jedina u Hrvatskoj koja se tako brine za svoje zaposlenike s invaliditetom.

APLIKACIJA „AUTOMATSKA TRANSKRIPCIJA“

Kako prolaze godine i mjeseci, digitalna tehnologija grabi sve većim koracima i tako je usred pandemije koronavirusa došla do najvećeg izražaja. Na tržište su lansirane sve bolje aplikacije za gluhe ljude poput: video poziva sa savršenom rezolucijom, sve boljim filterima za reprodukciju video snimki i raznih drugih noviteta.

Tako dolazimo do aplikacije „Automatska Transkripcija“ (negdje piše Trenutna Transkripcija, no u ovom članku ću koristiti termin Automatska Transkripcija) koja je počela zadobivati sve simpatije onih gluhih korisnika koji su ju skinuli na svoje pametne telefone.

Na taj smo ju način mogli odmah testirati. Kada bi čujuća osoba počela govoriti glasno i razgovorjetno, Automatska Transkripcija je stvarno uredno pretvarala glasovne poruke u tekstualni zapis, i mada ponegdje ima malih grešaka, u biti je to jako dobra aplikacija.

Probali smo tu istu aplikaciju uključiti pred televizijom dok se prikazivala neka domaća serija (za koju se ne mogu uključiti titlovi preko našeg teleteksta), i stvarno je proizvodila pisane riječi na temelju govora s televizije. Tijekom prikazivanja Dnevnika to nije bilo potrebno jer je on podržan titlovima preko teleteksta, kao i neke domaće dokumentarne i igrane serije isključivo na državnim programima.

Na privatnim programima poput RTL-a i Nove TV, titlova za domaće

serije uopće nema. Vlasnici privatnih postaja nisu zainteresirani za izradu titlova za gluhe gledaoce. Ne znamo kada će se ti privatni vlasnici postaja smilovati i ispuniti želje svojih gluhih gledalaca.

Da se vratimo Automatskoj Tran

skripciji - dakle kada nema titlova na privatnim postajama, tu u pomoć uskače ta famozna i popularna aplikacija. Mora se posebno pratiti kada se radi o više različitih glasova koji razgovaraju jer tada prevođenje na tekstualne riječi gubi zamah i aplikacija sve lošije prevodi. Ista je stvar kao kod masovnog sastanka uživo na poslu.

Kako još vlada pandemija koronavirusa, svi naši zaposlenici rade od kuće i svi komuniciraju i pišu preko emaila i telefona. Početkom tjedna imali smo sastanak odjela koji se odvijao preko interneta.

Uključili bismo kamere, ali s obzirom na moje čujuće kolege (jedini sam gluhi), ja na monitoru ne mogu baš dobro čitati s usana.

No tijekom ili nakon sastanaka,

bi neki od mojih kolega ili moj linijski menadžer, napisali poruku preko chata (to je sustav za instant dopisivanje preko internetske platforme). Tako bi meni prenijeli samo bitne informacije o kojima se raspravljalo tijekom sastanka. No svejedno bi svakog gluhog zaposlenika, pa tako i mene, zanimalo baš sve što se pričalo na sastanku.

I tako sam ja stavio mobitel pored monitora i uključio Automatsku Transkripciju tijekom jednog od sastanaka koji se odvijao preko interneta. Začas je aplikacija neumorno radila. Baš je radila kao prava kakofonija ludih svakakvih riječi. Jer sve što su oni govorili međusobno zvučalo je više kao nizanje nelogičnih riječi koje jedva da su međusobno povezane. No kada se ispiše cijela stranica prevedenih, pisanih riječi, ja sam, barem u par crtica, bolje shvaćao o čemu se točno pričalo tijekom sastanka.

I moram priznati da je to puno bolje. Bolje nego ništa. Bolje od toga da mi kolege i menadžer tipkaju samo bitne informacije. Ovako se dobije cijela slika našeg odjela i o svemu što se pričalo, pa makar i o nebitnim ili privatnim stvarima koje su kolege izrekle tijekom sastanka.

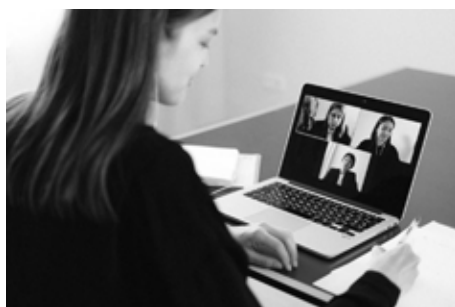
Dakle Automatska Transkripcija nije savršena za masovni sastanak, jer pored mnogo različitih glasova i raznih upadica teško se prevodi sve točno u logične i smislene tekstualne zapise. Na sastanku se sve odjednom zbivalo: netko bi započeo razgovor, a onda bi netko prekinuo, pa bi netko upadao u riječ, netko bi tihim glasom prozborio nešto loše, a netko bi se nadglasavao s kolegom.

Zatim bi netko kašljao ili bi se negdje u pozadini čulo mijaukanje i sve se to zabilježilo pomoću Automatske Transkripcije. To mi se

jako sviđjelo i iako nije savršena, ja sam itekako zadovoljan. To je najviše što se može dobiti u sadašnje vrijeme. Sve više vjerujem da će kroz nekoliko godina netko lansirati najnoviju aplikaciju za prevođenje u tekstualni zapis za hrvatsko govorno područje i time postati najbolji prevoditelj ikad.

Svaka nagluha ili gluha osoba koja ne znakuje bi maksimalno uživala u korištenju te najnovije aplikacije. Stalno bi gurale mobitel pod usta svakog sugovornika i tako bi sve savršeno čule što je ovaj htio reći.

To jako nalikuje jednoj velebnoj ideji iz znanstveno-fantastične serije Zvezdane Staze (engleski: Star Trek): ljudi koji plove u svemirskim brodovima imaju za uši zakačeno nešto poput naušnice koja služi kao univerzalni svemirski prevoditelj. Prevodi sve vrste jezika što postoje u svemiru na američki/engleski jezik. Zato su se svi mogli međusobno dobro sporazumijevati. To je samo odlična ideja iz te serije.

U stvarnosti gluhi ljudi ne bi mogli čuti tog univerzalnog prevoditelja, ali zato mogu koristiti mobitel i pomoću savršene aplikacije za prevođenje i gluha osoba bi tako mogla sve točno razumjeti, bez obzira na to što sugovornik možda mrmlja, tiho govori ili ima brkove što otežava čitanje sa usana.

Zato bi tu bio svemogućí prevoditelj na mobitelu koji sve izgovoreno pretvara u pisane riječi.

To će se ostvariti u vrlo bliskoj budućnosti - može se reći da će za koju godinu to zaista biti stvarnost! Nedavno je lansiran novi tehnološki krik: SpeakSee Microphones (prije: Pričaj Vidi Mikrofoni), uređaji koji su trenutačno u posljednjoj fazi ispitivanja i polako se probijaju na tržištu internetskih pomagala za gluhe ljude. Omogućavaju simultano prevođenje svih vrsta glasova u pisane riječi tijekom konferencija, masovnih sastanaka i drugih javnih tribina. S obzirom na to da su još u testnoj fazi, neki gluhi koji sudjeluju u istraživanjima, su počeli dobivati upute za ispitivanje kako bi se istražile sve njihove mogućnosti.

Zato ćemo ubrzo čuti nova iskustva i komentare gluhih korisnika. Možda je to savršeni prevoditelj u pisane riječi za gluhe korisnike, to ćemo brzo uvidjeti.

No koliko ja za sada znam, najvjerojatnije se radi o uređaju koji za sada sve prevodi na engleski jezik. Ali kada se skupe povratne informacije od gluhih osoba za englesko govorno područje koje koriste ove uređaje, onda će se i poboljšavati i tako će na kraju biti savršeni prevoditelj u pisane riječi za gluhe korisnike.

Nakon toga će ubrzo stići i za hrvatsku verziju. To će jako koristiti svima nama gluhim i nagluhim osobama u Hrvatskoj.

mr. sc. Zlatko Orct

ŽIVOT U OBRAZOVANJU POVIJEST ŠKOLSKOG ŽIVOTA

Podučavanje „Djece tišine“: Samuel Greene i osobe oštećena sluha

Samuel Thomas Greene (1845-90) je bio prvi učitelj oštećena sluha i to učenicima s oštećenjem sluha, koji je bio zaposlen na priznatoj obrazovnoj instituciji u Ontariju, u Pokrajinskoj instituciji za gluhoonijeme u Bellevilleu (danas školi za gluhe Sir James Whitney).

Greeneov pedagoški esej „Ispravan način podučavanja novih učenika,“ pruža rijedak i živopisan pogled na podučavanje i učenje u učionici za specijalno obrazovanje u devetnaestom stoljeću. Greene je rođen 11. lipnja 1845. u Portlandu u američkoj saveznoj državi Maine. Čini se da se rodio bez sluha i čini se da nije razvio nikakvu govornu sposobnost, iako precizni detalji njegovog stanja iz djetinjstva nedostaju iz javne evidencije. Ipak, očito je bio vrlo bistro dijete, jer je pohađao Američku školu za gluhe u Hartfordu u saveznoj državi Connecticut, gdje je naučio ručni znakovni jezik, stekao osnovno obrazovanje i gdje je, pod utjecajem dvojice izvanrednih nastavnika odlučio "posvetiti svoj život" podučavanju djece oštećenog sluha.

Jedan od njegovih nastavnika bio je Laurent Clerc (1775-1869), tada u sumraku duge karijere kao pionirski nastavnik osoba oštećena sluha. Njegov drugi mentor s Hartforda, bio je Edward Miner Gallaudet (1837-1917), koji je bio na samom početku također prilično

živopisne karijere. Nakon kratkog boravka u Hartfordu, Gallaudet se preselio u Washington DC, kao upravnik osnivača nove Institucije za gluhoonijeme i slijepu Columbia (uskoro preimenovana u Nacionalno učilište za gluhe, kasnije u Gallaudet College i danas poznato kao Sveučilište Gallaudet.

također obuhvaćao latinski jezik, matematiku, kemiju, astronomiju, geologiju, političke znanosti, znanosti o moralu i mentalne znanosti. Greene je bio student iz druge generacije diplomanta, stekavši prvostupničku diplomu iz umjetnosti 1870.godine. Te jeseni se, u dobi od 25 godina,

Samuel Thomas Greene

Greene je slijedio Gallaudeta u Washingtonu oko 1866. godine i upisao se na novi sveučilišni program na Nacionalnom sveučilištu. Kurikulumom je bio naglašen pisani engleski jezik, ali je

Samuel Greene preselio u Belleville u Ontario, kako bi se pridružio nastavničkom osoblju nove Institucije za gluhoonijeme Ontario. On je bio jedini učitelj oštećenog sluha u timu od četiri osobe. Greene

je kasnije nazvao instituciju Belleville "gotovo jedinom sferom u kojoj sam radio" i dao naslutiti da je sve njegovo obrazovanje u Hartfordu i Washingtonu bilo usmjereno na kraj podučavanja. Škole u Bellevilleu su, tijekom 1870ih i 1880ih, zahtijevale da se „svim gluhoonijemim osobama oba spola u dobi od 7 do 20 godina, s prebivalištem u provinciji Ontario, pruži opće obrazovanje, kao i poduke iz nekih profesionalnih ili manualnih vještina“, besplatno za sve, pod uvjetom da su „mentalno i fizički zdravi“.

Samo su se tri učenika "pojavila" na dan otvorenja, 20. listopada 1870., iako se broj povećao na 70 do kraja prvog zasjedanja. Idućih 20 godina, Greene je obično podučavao „razred koji čine djeca koja su se upisala ovaj semestar“.

Takvi su godišnji rasporedi navodno bili "na njegov vlastiti zahtjev", jer "on prepoznaje potrebu izgradnje obrazovanja naših učenika na dobrim temeljima." Iako su ovi učenici dijelili zajedničku povezanost „novog“ sa samom institucijom, njihov široki raspon dobi bi bio izazovan i za najgenijalnije učitelje. No, čini se da je Samuel Greene bio prvoklasni učitelj. Pod naslovom "Pravilan način podučavanja novih učenika", Greene je napisao nevjerojatno precizan i grafički prikaz svojih metoda podučavanja nakon nekih 13 godina rada. „Kad preuzmem zadatak podučavati savršeno neuk razred, "napisao je, „ne počinjem ih ničemu učiti odjednom.

Posvetim se, dva ili tri dana, možda čak i prvi tjedan, proučavanju svojih učenika.“ Sve to vrijeme, stječe njihovo povjerenje. „Ja ih sam pokušam podučiti, o tome tko sam, o tome kako sam im prijatelj, ne samo učitelj, o tome kako volim

kad su dobri u svakom pogledu, o tome kako je njihov napredak moj užitek i to kako me njihova tuga žalosti. Na ovaj način potičem njihovo samopouzdanje i pokušavam pridobiti njihovu naklonost.“

Postupno je Greene počeo formalno podučavati. „Moj prvi korak je naučiti učenike ručnu abecedu i prema tome ih podijeliti u četiri ili pet grupa. Pozovem prvu grupu da ustane i poučim ih tri znaka odjednom. Onda ih otpustim, pozovem drugu grupu, dam im isti zadatak, i tako dalje.“ Greeneov idući korak je bio „napišite, obično, slobodne ruke, slova na njihove pločice, tri po tri i recite im da ih kopiraju što urednije mogu.“ Nakon toga je, s vremenom, slijedilo podučavanje „imena predmeta koji se koriste u prostoriji“.

Čim su učenici mogli „bez imalo oklijevanja, napisati imena deset predmeta, moglo se podučavati kratke rečenice“. Nakon četiri ili pet mjeseci, „najbolji će učenici generalno moći točno pisati duge i komplicirane rečenice.“

Također je učio svoje učenike „brojati i brojkama i riječima također, jer je bio „uvjeren da je brojanje prirodno za mladu gluhoonijemu osobu. Kako bi „umanjio monotoniju uobičajene situacije u učionici“, Greene je često „dopuštao učenicima da igraju ulogu učitelja, dok ja igram ulogu učenika i namjerno radim greške koje oni trebaju prepoznati“. Svi njegovi naponi bili su prožeti strpljenjem, dobrotom i čvrstoćom. „Moje iskustvo me uvjerilo,“ Greene je zaključio, „da prisiljavanje i pretrpavanje gluhoonijemog učenika, tom učeniku nanosi pozitivne ozljede.“

U isto vrijeme, „ako se planira održati naklonost i dobrotu, to mora ići ruku pod ruku sa savršenom

čvrstoćom i disciplinom.“ Greeneovo inspirativno podučavanje je zaradilo visoke ocjene područnih inspektora.

Na početku, pohvala je bila neizravna i neosobna – „Zapisnik ovog razreda je jako dobar,“ ili da je učitelj zavrijedio „mnogo zasluga za napredovanje (njegovih) učenika“. Do 1881. godine, J.M.Langmuir je priznao kako nije „bio spreman za tako dobre rezultate“ u Greeneovom razredu, „ali da to samo pokazuje što se sve može postići ako učitelj živi za svoj posao.“

Promjenom inspektora pohvale su postale osobnije i srdačnije. Inspektor R. Christie obradovao se 1884. godine, kada je pronašao „najveću simpatiju između učitelja i učenika“. U kasnijim godinama, opisao je Greenea kao „brzog, živahnog, energičnog i učitelja prve klase,“ i kao „predivnog pantomimičara“ koji „čini svoje učenike spremnima i vještima u znakovnom jeziku“. Inspektor je kasnije priznao kako je Samuel Greene rođen da bude učitelj.

Izvan formalnih okvira učionice, Greene je bio talentirani voditelj izvannastavnih aktivnosti. Jednom je prilikom oduševio javnu publiku svojim „neponovljivim stilom pantomime“ dok je vodio grupu djevojaka kroz „predivnu izvedbu na znakovnom jeziku“ kršćanske himne „Bliže tebi moj Bože“. Greene je također imao neprocjenjivu ulogu kao neformalni savjetnik i povjerenik tisućama učenika s oštećenjem sluha. „Time što je sam bio gluhoonijem,“ naveo je T.F.Chamberlain 1890. godine, Greene je „imao potpuno razumi-

jevanje s onima koje je podučavao i oni su ga gledali kao jednog od njihovih najboljih zastupnika“. S obzirom na to da je bio suosnivač i prvi predsjednik udruge gluhošnjemih provincije Ontario, Greeneov utjecaj se proširio daleko izvan učionica institucije u Bellevilleu. Predsjedao je inicijalnom konvencijom udruga u dvorani Shaftesbury (Toronto, Kanada) u rujnu 1886. Registracijom gotovo 200 "gluhonijemih osoba i njihovih prijatelja", od kojih su svi bili oduševljeni Greeneovim inspirativnim „govorima na znakovnom jeziku,“ ovu prvu konvenciju za osobe oštećena sluha u Kanadi, i lokalni mediji su proglasili „izuzetno uspješnom“.

Dvije godine kasnije, Greene je predsjedao drugom konvencijom udruga na Institutu za gluhošnjeme u Bellevilleu, gdje se pokazalo da je glavna atrakcija dvodnevno programa. Greeneov početni nastup bio je "signal za nijemo, ali oduševljeno navijanje." Njegovo predsjedničko obraćanje dobro je primljeno u sklopu programa za "olakšavanje tereta" i "razveseljavanje na putu".

Navečer je Greene zabavio konvenciju živahnom izvedbom Tennysonove pjesme "Charge of the Light Brigade" na znakovnom jeziku. Na kraju konvencije, jednoglasno je ponovno izabran za dvogodišnji mandat u funkciji predsjednika. Nažalost, Greene je preminuo tragičnom smrću prije nego se grupa uspjela okupiti za treću konvenciju.

Rane veljače 1890. godine, zadio je ozbiljne ozljede u nesreći prilikom jedrenja na ledu u Zaljevu Quinte. Greene je preživio oko dva

Samuel, 1873 godine.

tjedna, u nesvijesti iz koje se nije budio, zatim je umro 17. veljače u ranim jutarnjim satima. Dva dana kasnije, održan je njegov pogreb u organizaciji škole, zbog rasprostranjene žalosti uslijed gubitka čovjeka koji je toliko učinio za „promicanje dobiti djece tišine“. Samuel Thomas Greene iza sebe je ostavio suprugu, bivšu Caroline Wallbridge, unuku pionirske obitelji Belleville, i četvero djece.

čujući prijatelji," kasnije postavili nadgrobni spomenik s njegovim prezimenom napisanim znakovnom abecedom, kao počast njegovom nadahnutom radu učitelja osoba oštećenog sluha.

Konačno, odana je počast njegovom imenu, jer mu je posvećena ulica Greene u zapadnom dijelu grada.

*Odabrao: Lino Ujčić
Prevela: Dijana Adžić*

KAKO SU GLUHA DJECA U NIKARAGVI KREIRALA NOVI JEZIK

Dogodilo se na igralištu.

Od svih promjena koje su se dogodile u Nikaragvi zbacivanjem Somozaovog režima od strane Sandinista 1979. godine, možda je ona najmanje očekivana bila rođenje novog jezika. Nikaragvanski znakovni jezik je jedini jezik koji je spontano oblikovan, bez utjecaja drugih jezika, i koji je zabilježen od samog početka.

I iako je nastao u periodu civilnog sukoba, nisu politički akteri stvorili taj jezik, već su gluha djeca stvorila njegov jedinstveni rječnik, gramatiku i sintaksu.

Kada je Sandinistička nacionalna fronta oslobođenja zadobila moć, razvijajući programe za promicanje fluentnog čitanja Španjolskog jezika, krenuli su u nešto što se opisivalo kao „pohod za opismenjavanjem“. Jedna takva inicijativa se pokrenula u prvoj javnoj školi za obrazovanje gluhih – Specijalnom edukacijskom centru Melania Morales, u Barrio San Judasu, u Managua. Prema Ann Senghas, profesorici psihologije na Barnard koledžu koja je studirala nikaragvanski znakovni jezik, to je bio prvi put u povijesti zemlje da su gluha djeca okupljena u tako velikom broju.

Ta djeca, koja su bila u rasponu dobi od 4 do 16 godina, nisu imala iskustva sa znakovnim jezikom, osim korištenja „kućnih znakova“ pomoću kojih su komunicirali složenije koncepte s članovima obitelji. Američki znakovni jezik, koji postoji od ranog 19. stoljeća, se koristi diljem Amerike i često se smatra „lingua franca“ među gluhim osobama kojima je prvi znakovni jezik nacionalni ili

regionalni. Ali prva nikaragvanska škola za gluhe nije koristila ASL, niti ikakve druge znakove. Umjesto toga su se usredotočili na to da djecu nauče čitati s usana i govoriti španjolski jezik.

Ova edukacijska strategija, poznatija kao „oralizam“, je dugo bila predmet rasprave u obrazovanju gluhih, posebno na prostorima Sjedinjenih Američkih Država otkud ASL potiče. Negdje na prijelazu 20. stoljeća, određeni zagovornici obrazovanja gluhih su vjerovali kako će sposobnosti govorenja i čitanja s usana biti mnogo korisnije gluhom pojedincu nego „manualizam“, tj. komunikacija koristeći znakovni jezik. Tvrdili su da bi gluhi pojedinci, ako nauče engleski, mogli u potpunosti sudjelovati u američkom društvu.

Usredotočenost na engleski za gluhe bio je pothvat većih razmjera, kojega je predstavljao pokret eugenike, kako bi iskorijenio razlike među populacijom Amerike. Među najglasnijim zagovarateljima

eugenike, kada se radilo o zajednici gluhih, bio je izumitelj telefona, Alexander Graham Bell. Bell je tvrdio da ako se dozvoli gluhim osobama da koriste znakovni jezik prilikom komunikacije, njihova izoliranost od populacije koja čuje bi dovela do porasta brakova među gluhim i, samim time, većoj populaciji gluhih osoba.

„Oralizam je, prema Bellovim uvjerenjima, omogućavao gluhim osobama da ostave svoje edukacijske i kulturne kutke i sudjeluju u društvu kao cjelini,“ preko maila je napisao Brian H. Greenwald, profesor povijesti na Sveučilištu Gallaudet. Bell je, kao što Greenwald navodi, „koristio oralizam kao oblik asimilacije.“

To je bila strategija pomoću koje bi se, prema Bellovim nadanjima, postupno iskorijenila gluhoća u američkom društvu.

Zastava korištena u Nacionalnom pohodu za opismenjavanjem u Nikaragvi, kojom se označavalo mjesta gdje je nepismenost završila.

U Managui 1980ih, je također, iako nepovezano s utjecajima eugenike, fokus Sandinista na opismenjavanje na španjolskom jeziku, rezultirao je pojavom gluhih učenika s vještinama čitanja i pisanja na španjolskom. Ali dok su gluha djeca učena španjolski u državnim školama, van učionice su spontano razvijali svoju vlastitu metodu znakovne komunikacije. Iako su stariji i mlađi učenici pohađali odvojena predavanja za vrijeme trajanja škole, u autobusima i na igralištima su djeca brzo počela odabirati „konvencije“ za potrebne riječi.

Takve konvencije se pojavljuju kada zajednica govornika, u kojoj su svi možda kod kuće koristili drugačije znakove kako bi ukazali na predmet ili radnju, počne dosljedno standardizirati korištenje samo jednog, govori James Shepard-Kegl. Kegl je suvoditelj projekta nikaragvanskog znakovnog jezika, unutar kojeg provodi programe osnaživanja nikaragvanske zajednice gluhih kroz korištenje znakovnog jezika. „Na ovaj način počinjete graditi rječnik,“ istaknuo je.

Svi jezici imaju gramatiku i sintaksu, ali prva djeca u školi gluhih u

Managui nisu imala nikakav primjer toga kako jezik funkcionira, jer su bila izolirana od znakovnog, govorenog i pisanog jezika čitav život, naglasio je Shepard-Kegl.

Kada su djeca sudjelovala u interakciji jedni s drugima, umjesto da prilagode svoje znakove postojećem jeziku, oni su razvili nešto jedinstveno. Iako su stariji učenici imali više životnog iskustva, zapravo su mlađa djeca dovela do razvoja jezika. „S godinama kako starite, vaši jezični instinkti imaju tendenciju nestati,“ kaže Shepard-Kegl. „Mnogo te starije djece nije generiralo gramatiku na način na koji su to činila mala djeca. Oni su kopirali gramatiku koju su mala djeca generirala.“

Gluhi učenici koriste nikaragvanski znakovni jezik u Esquelitas de Bluefields, Managua, Nikaragva, 1999. godina

Nitko ne zna točno koliko je pojedinaca potrebno kako bi se generirao novi jezik ili koliki postotak tih ljudi trebaju biti mlađa djeca.

Izolirani edukacijski programi za gluhe su postojali i ranije u 20. stoljeću, naznačio je Shepard-Kegl, ali se kritična masa koja je bila potrebna za spontani razvoj nikaragvanskog znakovnog jezika se dogodila samo s otvaranjem Melaniae Morales. Unutar neko-

liko godina, nastavnici i edukatorski službenici su prepoznali da se nešto nevjerojatno događa u školi, i tako je 1986. godine, nikaragvansko Ministarstvo obrazovanja pozvalo američku lingvisticu Judy Kegl da ih posjeti u funkciji konzultantice za obrazovanje gluhih.

Za Kegl i druge lingviste koji su dolazili s njom nakon prve posjete, prilika za identificirati i proučavati nikaragvanski znakovni jezik je bila „ekstremno rijetka“ napisala je Senghas u svojoj doktorskoj disertaciji na Institutu za tehnologiju države Massachusetts (MIT) na temu „Dječji doprinos rođenju nikaragvanskog znakovnog jezika,“ (1995) koja je fokusirana na godine provedene

u suradnji s Kegl. (Kegl je danas suvoditeljica projekta nikaragvanskog znakovnog jezika, te je udana za Shepard-Kegla). To je prilika koja je omogućena činjenicom da se rođenje NSL-a dogodilo 1980-ih, kada su istraživači imali pristup video kamerama i mogli točno zabilježiti što se događa. „Prema mojim saznanjima,“ napisao je Senghas, „nije bilo ni jednog drugog slučaja gdje su lingvisti i psiholingvisti dokumentirali rođenje

Tri NSLP fakulteta u Pearl Lagoonu za projekt terenskog znakovnog jezika. Jedna je gluha učiteljica iz Managüe, druga iz Palacagüinae, a treća iz Condegae. INC)

jezika na razini cijele zajednice.“ Međutim, ovim se ne pokušava reći da drugi, neovisni, lokalni znakovni jezici nikad nisu postojali. Štoviše, lingvistički svijet je obogaćen raznim vrstama međusobno nerazumljivih znakovnih jezika.

Iako američki znakovni jezik i neki drugi znakovni jezici koje koristi veliki broj ljudi, poput kineskog i indo – pakistanskog znakovnog jezika, imaju duge povijesti, oni su često bili nedostupni gluhim obiteljima i institucijama u ruralnim, planinskim ili politički nestabilnim regijama.

Kako bi mogli komunicirati rukama, ove zajednice su morale razviti svoje znakovne jezike. Na primjer, od ranog do srednjeg 20. stoljeća u eri Jima Rawa, u Raleighu u Sjevernoj Karolini, afroameričke škole za gluhe koje su imale nedostatne resurse i bile pedagoški izolirane, neovisno su razvijale jedinstvene jezike kaže Susan Burch, profesorica američkih studija na Middlebury Collegeu. To je nešto što se

dogodilo mnogo puta u povijesti. Nikaragvanski znakovni jezik se slično razvio u vakuumu. Iako je američki znakovni jezik do 1980ih već mogao prodrijeti i do Nikaragve, kao što je u susjednu Costa Ricu, gdje se kombinirao s lokalno razvijenim znakovnim jezicima 1960ih, nikaragvanska geopolitička izolacija je spriječila da ASL uđe u zemlju, istaknuo je Shepard-Kegl. Ovo ne samo da je omogućilo neovisno stvaranje nikaragvanskog znakovnog jezika, nego je i pomoglo komunikacijskom obliku u nastajanju da preživi.

Diljem svijeta, znakovni jezici gluhih, uključujući onaj koji koriste Afroamerikanci u Raleighu, su nestali ili se značajno promijenili kada je u to područje došao neki znakovni jezik koji se koristi na većoj skali. Lingvisti ovo istiskivanje nazivaju „lingvističkim imperijalizmom“.

To je koncept koji je proizveo značajne kontroverze. Neki lingvisti smatraju da „kontami-

nacija“ lokalnog jezika onim koji je globalno dominantniji, rezultira marginalizacijom domaće zajednice, jer potiskuje autohtone oblike komunikacije nečime izvana. Drugi vjeruju da kada se pojavi dominantniji jezik, njega se prilagođava prema mjerama autohtone zajednice, često se i kombinira s postojećim jezikom i tako se stvaraju verzije dominantnog jezika specifične za određena područja. Gluhe osobe s Costa Rice koje su rođene prije 1960ih, na primjer, primarno koriste ono što se naziva starim znakovnim jezikom Costa Rice.

Kada se ASL pojavio u toj zemlji nakon 1960ih, zajednica gluhih ga je prilagodila prema svom znakovnom jeziku, te je to rezultiralo kreiranjem novog znakovnog jezika Costa Rice (nekad nazivan i modernim znakovnim jezikom Costa Rice), u kojem oko 60 posto znakova čine znakovi na ASL.

U današnje vrijeme, u Nikaragvi su promjene u tehnologiji i komunikaciji dovele do povećanja korištenja američkog znakovnog jezika u zajednici gluhih. Iako ASL nije zamijenio netaknuti, izolirani NSL iz 1980-ih, koji još uvijek dominira tamošnjim obrazovanjem za gluhe, nikaragvanski znakovni jezik započeo je prirodni proces integriranja elemenata ASL-a. „Jezici po prirodi posuđuju,“ rekao je Shepard-Kegl. „Ili posuđuju ili nestaju.“ Od svega što su lingvisti naučili iz proučavanja nikaragvanskog znakovnog jezika, možda je najvažniji dokaz koji je ustanovio za kontroverznu teoriju jezika. 1960ih, Noam Chomsky je ukazao na to da se djeca

rađaju s urođenom sposobnošću učenja ljudskog jezika. Bebe ne dobivaju lekcije iz gramatike, a ipak pouzdano uče gramatiku jer im je urođeno očekivanje o tome kako jezici funkcioniraju, kaže Shepard-Kegl. Djeca „ne znaju koje je [gramatičko] pravilo, ali [oni] očekuju da postoji pravilo.”

U prvoj školi za gluhe u Managui nije postojao model i nitko tko bi djecu vodio pomoću znakovnog jezika, a jezik je i dalje stvoren na način koji nikada prije nije viđen.

*Napisao: Shoshi Parks
Prevela: Dijana Adžić*

Djelatnice dva fakulteta za gluhe NSLP, jedna iz Palacagüine, a druga iz Managüe, rade s gluhim učenicom u ruralnom području u blizini Condege

Izvor: https://www.atlasobscura.com/articles/what-is-nicaraguan-sign-language?utm_medium=atlas-page&utm_source=facebook&fbclid=IwAR15sHB5tCsnX1sAliBfhcb3f-WyItKZx4m6GP4SGh2MlgmBdoXAoNBQI_A

OSVRTI I PRIJEDLOG NA TEMU IMENA IRANSKOG ZNAKOVNOG JEZIKA

Uvod

Ja sam gluhi lingvist iz gluhe iranske obitelji i mnogo sam godina radio s iranskim zajednicama gluhih. Kada sam upisao doktorat iz lingvistike na Sveučilištu Gallaudet, i kada sam razvio prijedlog disertacije za gramatičku skicu na našem znakovnom jeziku (tj. iranskom znakovnom jeziku), predložio sam i novo ime – Esharani.

Ovaj blog raspravlja o imenima našeg znakovnog jezika i potiče kolaboraciju između akademskih učenjaka i zajednica gluhih. Vidio sam različite faze – Farsi znakovni jezik, perzijski znakovni jezik, iranski znakovni jezik i Zaban Eshareh iranski jezik. U ovom blogu istražujem ove faze i njihov utisak na iranske zajednice gluhih i njihove ideologije.

Ja sam akutno svjestan kompleksnosti svoje pozicije: kao gluhi čovjek iz Irana, i sam koristim znakovni jezik, a kao lingvist koji je obučen za terenski rad i pristupe temeljene na upotrebi, također proučavam i jezik. I dok želim aktivno sudjelovati u imenovanju svog jezika, također želim to učiniti zajedno sa svojom zajednicom, u transparentnom procesu.

Jezične ideologije

Lingvist, ulazeći u zajednicu, može susresti implicitne stavove ili ideologije oko jezika (jednog ili više njih) unutar zajednice.

Jezične ideologije uključuju vjerovanje, kulturne vrijednosti, socioekonomski status i povijest. Neki pojedinci unutar zajednice bi

moгли (nenamjerno) obezvrjeđivati svoj jezik. Na primjer, oni smatraju svoj jezik bezvrijednim jer ga većina ljudi ne koristi ili jer je neki drugi jezik onaj privilegirani unutar šire zajednice. Od 1920ih, mnoge su gluhe osobe u Iranu bačene u govorni obrazovni sustav. Upotreba znakovnog jezika na nastavi je bila zabranjena i kao rezultat toga, mnoge gluhe osobe ne cijene iranski znakovni jezik.

Imenovanje znakovnih jezika

Ovdje se ukratko pojašnjavaju neke od uobičajenih praksi imenovanja znakovnog jezika. „Jedna zemlja, jedan jezik“ je obično razlog zašto bi znakovni jezik pratio ime svoje zemlje, iako su razlike unutar samog znakovnog jezika velike, kao što je slučaj s indijskim znakovnim jezikom. Korištenje jednog imena možda može imati geopolitičkih prednosti, ali na račun priznanja da postoji jezična raznolikost.

Neki znakovni jezici su povezani sa značajkama poput etniciteta, kao na primjer Khmer znakovni jezik u Kambodži (koji prati ime dominantne etničke grupe i njihovog govornog jezika). Ime znakovnog jezika se također može vezati za govorene jezike koji se koriste na tom području, na primjer, nazivanje znakovnih jezika koji su pod utjecajem američkog znakovnog jezika (ASL) u zapadnoj Africi „francuskim znakovnim jezikom“ ili „engleskim znakovnim jezikom“.

Ponekad ovakve prakse imenovanja zasjenjuju raznolikost znakovnih jezika. I pored toga, neki

znakovni jezici prate imena regija ili gradova, što možemo vidjeti iz pristupa koji je koristio Woodward na Tajlandu i u Vijetnamu. Za znakovne su se jezike često koristile skraćenice, koje uključuju ime zemlje i izbjegavaju spominjanje govorenog jezika.

Mnogi znakovni jezici su poznati po svojim akronimima poput „BSL“ za britanski znakovni jezik ili „ASL“ za američki znakovni jezik. Neki koriste slogove ili grupe slova iz znakovnog jezika kako bi osmislili kraća imena: npr. „Libras“ je skraćenica od Língua Brasileira de Sinais (prije. „brazilski znakovni jezik“), „Auslan“ je skraćenica od „australijski znakovni jezik“, a „Bisindo“ od Bahasa Isyarat Indonesia (prije. „indonezijski znakovni jezik“).

Terenski intervjui s gluhim osobama

Moj se rad, kao lingvistu, fokusira na terenska istraživanja u kojima sakupljam podatke o jeziku od zajednica, kako bih napravio jezičnu dokumentaciju koju mogu istraživati za vlastite potrebe, kao i stvarati višenamjenske izvore informacija za zajednice. U tu svrhu sam, 2018. godine, putovao u šest gradova u Iranu i susreo se s 15 osoba koje su zajednice gluhih odabrale za sudjelovanje u mom terenskom istraživanju.

Većina sudionika, koji nisu bili

naviknuti na predavanja na znakovnom jeziku, su mislili da će, na temelju svojih školskih iskustava, polagati test akademskih vještina iz Farsija (verzija govorenog perzijskog jezika). Kada je gluha perzijska predavačica pitala sudionike koliko jezika znaju, oni su odgovorili da znaju samo jedan jezik, a to je Farsi. Ovakav odgovor pokazuje uzorak koji se ponavlja unutar gluhih zajednica, a to je da se znakovni jezik ne prihvaća kao jezik. Gluhe osobe u Iranu su internalizirale ideju da oni znaju samo Farsi.

Oni su izjavili da s obzirom na to da „njihov znakovni jezik“ nema ime, njihovo je znakovanje samo drugačiji oblik Farsija. Sjećam se kako sam i ja uvijek smatrao da je moje znakovanje Farsi, sve dok mi moj čujuć djed nije rekao da nije. Na primjer, zbog izgovaranja Farsija dok znakujemo nam se činilo logično smatrati sam znakovni jezik Farsijem.

Kada je predavačica ukazala na to da je naš znakovni jezik odvojen od Farsija, sudionici su bili šokirani. Oni su mislili da je njihov znakovni jezik manjkav jer mu gramatička struktura nije ista kao kod Farsija. I predavačica i ja smo objasnili kako iranski znakovni jezik ima vlastitu gramatičku strukturu, prostorna obilježja koja se ne nalaze u govorenim jezicima, te znakove s jedinstvenim značenjem koji ne postoje u Farsiju.

Kada sam pojasnio kako je znakovni jezik koji se koristi u Iranu važno dokumentirati, sudionici mi nisu mogli povjerovati. Zajednice gluhih su doživljavale Farsi kao privilegirani jezik i nisu se pono-

sili svojim znakovnim jezikom. Oni su smatrali da bi nazadovali po pitanju društvenog statusa ako bi se znakovni jezik odvojio od Farsija. Sudionici su preispitali svoje jezične ideologije tijekom intervjua koje sam provodio.

Moje je istraživanje potaknulo sudionike da počnu cijeniti svoj znakovni jezik. Na primjer, sudionici su obično izjavili nešto poput: „Wou! Nisam to znao...Osjećam se puno bolje oko svog znakovnog jezika.“ Počeli su prihvaćati postojanje iranskog znakovnog jezika i njegove ideološke vrijednosti.

Povijesno nazivlje iranskog znakovnog jezika

Nakon što se znakovni jezik pojavio, zajednice gluhih su ga obično započinjale nazivati „znakom“, „gluhim znakom“ ili „jezikom gluhih“. (Lucas, 2001) Slično tome, iranske zajednice gluhih su uvijek koristile riječi iz Farsija ‘نابز‘ (Zaban Eshareh) što odgovara značenju „znakovni jezik“.

U nastavku, kronološkim redoslijedom navodim druga imena koja su korištena za iranski znakovni jezik u različitim publikacijama. Ova imena su odredili čujuć učenjaci koji su bili vrlo slabo povezani sa zajednicama gluhih. Ostao sam zatečen Haspelmathovom (2016) primjedbom koja ističe da su „Lingvisti ponekad suočeni s nekoliko izbora koji se tiču imena jezika. Na primjer, jedan te isti jezik se može nazivati perzijskim ili Farsijem“ (p. 82). To me potaknulo na razmišljanje o tome kako imena, koja smo mi gluhi Iranci koristili, možda nisu najprikladnija. Farsi znakovni jezik: 1980. godine, Aghamohamad iz Iranske nacionalne organizacije za dobrobit Gluhih je objavio rječnik pod imenom „Kultura: Farsi znakovni

jezik za Gluhe“, prvo izdanje (pogledajte Sliku 2 u nastavku). „Farsi znakovni jezik“ se pojavljuje u ovoj knjizi, te je prvi naziv kojim se obilježava znakovni jezik koji koriste iranske zajednice gluhih.

„Kultura: Farsi znakovni jezik za Gluhe“, prvo izdanje

Zapravo, Farsi nije isključiv za Iran, jer se govori u mnogim susjednim zemljama – i stoga je fraza i naziv „Farsi znakovni jezik“, problematičan. Upotreba znakovnog jezika koju sam opisao u svom radu se čini isključiva za Iran.

Ali Farsi nije jedini jezik u Iranu. Perzijski znakovni jezik: Počevši od 1984. godine, sveučilišna grupa iz Teherana izdala je rječnik, od prvog do četvrtog izdanja, pod nazivom: „Rječnik Farsi znakovnog jezika, standardizirani znakovi“. Iranske zajednice gluhih su godinama smatrale rječnik kontroverznim, izjavljujući za društvene medije kako su izdanja rezultati promašenog pokušaja standardizacije znakovnog jezika.

Također, zajednice su kritizirale činjenicu da su izdanja imala previše znakova posuđenih iz američkog znakovnog jezika

(ASL). Prvo izdanje se zvalo „Kolekcija znakova za Gluhe“ na Farsiju, ali je naslovna strana na engleskom jeziku imala drugačije ime, „Kolekcija perzijskog znakovnog jezika za Gluhe“ (pogledajte Sliku 3 u nastavku). Unutar ove knjige se fraza „Farsi znakovni jezik“ također koristila kao sinonim za „perzijski znakovni jezik“.

„Kolekcija perzijskog znakovnog jezika za Gluhe“, prvo izdanje (1989), naslovnica na Engleskom jeziku

Fraza „perzijski znakovni jezik“ je na jednake načine problematična kao i „Farsi znakovni jezik“, jer je, kako je prikazano u povijesnim zapisima, Perzija bila carstvo koje je obuhvaćalo Iran, Afganistan, Uzbekistan, Tadžikistan i još nekoliko zemalja se, i dan danas, smatraju domovima perzijskih ljudi i njihove kulture, iako je Perzijsko carstvo službeno prestalo postojati. „Perzijski“ je općepoznati engleski prijevod za riječ „Farsi“.

Riječ „perzijski“ ima šire značenje i uključuje kulturne, lingvističke i etničke identitete koji nadilaze trenutačne geopolitičke granice.

Iranski znakovni jezik (ISL): 1999. godine je Bijari, u svom diplomskom radu naslova „Provjeravanje jezika i kulture gluhih u

Teheranu“ prvi put upotrijebio frazu „iranski znakovni jezik“. Čini se da čujuć autor nije bio uključen ni u jednu zajednicu gluhih u Iranu, i stoga gluhe osobe, koje obično nemaju pristup akademskim publikacijama, nisu nikad ni znale za ovo izdanje.

Iako je istina da se engleska fraza „iranski znakovni jezik“ (ISL) odnosi specifičnije na zemlju Iran, ima i drugih znakovnih jezika koji dijele isti akronim ISL, poput Izraelskog znakovnog jezika, Irskog znakovnog jezika i Indijskog znakovnog jezika.

Možda bi bilo bolje izbjeći zabunu oko toga na koju se zemlju odnosi taj akronim. Zaban Eshareh Irani: „2014. godine, Behmanesh (gluhi Iranac), Novak (čujuća bijela Amerikanica – diplomantica lingvistike na Sveučilištu Gallaudet) i ja smo kreirali video lingvističko istraživanje i Zaban Eshareh Irani. Zahan Eshareh Irani (ZEI) je fraza na Farsiju koja je napisana rimskim pismom i u doslovnom prijevodu znači „iransko jezično znak/znakovanje“ i u suštini je Farsi prijevod za „Iranski znakovni jezik“.

Primijetili smo zbunjenost u iranskim zajednicama gluhih oko imena znakovnog jezika, te istraživali moguće opcije. Ukazali smo na to da „Zahan Eshareh Irani“ točno opisuje zemlju znakovnog jezika. Akronim ZEI je drugačiji od ISL.

Gluhe osobe koje pripadaju iranskim etničkim grupama poput Gilakisa, Kurda i Balouchisa, te koriste druge govorene jezike, su smatrale da je Farsi samo za ljude u velikim gradovima. Te se etničke skupine mogu čak smatrati da koriste inačice znakovnog jezika koje postoje unutar ili odvojeno od znakovnog jezika koji

istražujem. „Irani“ se percipira kao izraz koji uključuje sve grupe i gradove. Ubrzo nakon što smo predložili ZEI, iz samo refleksije i razgovora s iranskim zajednicama koje koriste znakovni jezik, uvidjeli smo moguće probleme korištenja „Zaban Eshareh Irani“.

Na primjer, predugi nizovi riječi i to da se akronim ZEI ne može koristiti jer Farsi nema opciju pisanja velikih slova i akronima. Engleskim govornicima je korištenje akronima možda normalna stvar, ali nije govornicima Farsija.

Esharani (prijedlog novog govorenog i znakovnog imena)

Većinu imenovanja iranskog znakovnog jezika su obavljali čujuć znanstvenici koji su bili jako slabo povezani sa samim korisnicima znakovnog jezika. S obzirom na to da sam i sam dio zajednice korisnika znakovnog jezika, želim predložiti novo ime za naš znakovni jezik.

U tu sam svrhu osmislio tri arbitrarna imena koja nisu nastala iz nikakvih postojećih morfema iz Farsija: Zabaishari, Bishari i Ishari.

Međutim, Sara Siyavoshi (čujuća lingvistica i saveznica iz Irana) je predložila korištenje naziva Esharani, *یناراشا*, koja je sastavljena od morfema iz Farsija „eshar“ („znak“), „ran“ („Iran“) i „i“ (tvorbeni nastavak iz Farsija koji se obično koristi za imena jezika).

Farzaneh Soleiman Beigi (gluhi lingvist iz Irana) i ja obojica smatramo da je „Esharani“ prihvatljivo ime.

Svi smo se složili oko toga da se ovaj prijedlog imena prvo treba raspraviti s iranskim zajednicama gluhih. Znakovno ime za Esharani koji predlažem je razvijen iz znakova koji označavaju ZNAK + IRAN.

Lijeva ruka je u konfiguraciji za ZNAK s ispruženim dlanom, a dominantna ruka (desna) je na prvoj konfiguraciji s ispruženim palcem.

Desna se ruka zatim miče u spiralnom pokretu preko lijeve ruke, označavajući sve gradove u Iranu.

Ardavan Guity pokazuje novo znakovno ime za ESHARANI

Link za video 1: https://videos.files.wordpress.com/01MbQV3B/sign-esharani_dvd.mp4

Kao što sam pokazao specifično za Iran i kroz neke prakse imenovanja u drugim zajednicama korisnika znakovnog jezika, imena znakovnog jezika mogu imati duge povijesti i značajan utisak na jezičnu zajednicu, ideologije i političke prakse.

Ja sam kontaktirao Nacionalnu mrežu iranskih, gluhih nevladinih organizacija (NNIDN) i predstavnik je rekao da bi se predloženo ime za naš znakovni jezik trebalo podijeliti za iranskim zajednicama gluhih preko videa u kojem se objašnjava zašto je ovo ime preporučeno. Podijelit ću video i ovaj blog na društvenim mrežama.

Priznanja:

Cijenim angažman svih gluhih osoba uključenih u moje istraživanje.

Priznanje odajem sljedećim osobama: Julie A. Hochgesang, Sara Syavoshi, Annelies Kusters, Kristin Snoddon i Faraneh Soliman Bigi, za njihove povratne informacije o ovom blogu.

Napisao: Ardavan Guity

Prevela: Dijana Adžić

SIGN LANGUAGE INTERPRETER

Universal UClick/GoComics.com/hpayno@detnews.com ©15 UFS

NEDODIRLJIVI

Nekada davno je bilo gluhih obitelji u kojoj su svi članovi gluhi. Dakle, baka i djed s majčine i očeve strane, te djeca i unuci. Danas su takve obitelji rijetke, ali i dalje ima bračnih parova koji su gluhi, ali potomci su u većoj mjeri čujući. Ima i gluhih osoba koje su u braku/partnerstvu s čujućima, no oni se ne smatraju važnima. Prva skupina se smatra nedodirljivima.

Nedodirljivi smatraju da za njih ne vrijede društvena pravila, nisu otvorenoga uma prema novim pridošlicama koji su iz gluho – čujuće sredine, kao i prema onima koji su iz čujuće sredine. Nedodirljivi znaju sve što se događa, a još više vole prenositi uljepšane informacije kako njima odgovara, bez obzira je li se to stvarno dogodilo ili ne. Pri tome ne razmišljaju kako će se netočna informacija odraziti na određenu osobu. Nedodirljivi žive od tračeva. Dan bez trača im je upropašten dan.

U slučaju da krene trač koji se tiče njih samih, nastaje opći kaos i pokušava se otkriti krivca kako bi sebi spasili ugled. Ugled koji je već samim tračanjem manjkav, ali to nitko neće priznati. Pri-tajit će se neko vrijeme ili naći neki novi trač koji će skrenuti poglede s njih i život ide dalje.

Smiješno je što nedodirljivi često za sebe kažu da im nitko ne može ništa, svjesni da im leđa drže članovi obitelji koji su gluhi, a tu su i međusobna kumstva za učvršćivanje položaja u gluhom društvu. Nedodirljivi su jalni prema gluhim koji dolaze iz čujuće obitelji, smatraju ih bahatima jer su se drznuli ponuditi pomoć nedodirljivima u ostvarivanju njihovih

prava, a s druge strane su nezadovoljni jer su ti isti gluhi u boljem položaju od njih što se tiče obrazovanja i komunikacije s čujućima.

Društvena pravila za njih ne postoje. Ruku na srce, budimo iskreni. Kada ste vidjeli da se gluhi lijepo ponašaju jedni prema drugima? I kada su se lijepo ponašali prema čujućima? Kod nedodirljivih najčešće vrijedi „prvo ti meni, pa ću vidjeti hoću li i ja tebi“ što se tiče traženja nekih usluga. Bilo to posudba novca, ucjenjivanje (u tome su majstori – prestrašno) i tome slično. Majstori su manipulacije čujućih osoba, a da se čujući ni ne snađu. Jer, tko će sumnjati u gluhe osobe s kojima je teško komunicirati?

Primjera radi, gluhu osobu zaustavi policijska patrola zbog nekog prekršaja u prometu. S obzirom na to da tada nema prevoditelja, jer se na licu mjesta mora utvrditi kakav je prekršaj, gluhi se često izvlače da nisu razumjeli što im se govori, pa ih policija najčešće pusti. Međutim, gluhi nisu svjesni da svojim ponašanjem u prometu i neprihvatanjem prometnih pravila ugrožavaju druge sudionike u prometu.

Drugi primjer su gluhi koji se često žale na situacije na poslu, točnije na to da nailaze na nerazumijevanje od strane čujućih osoba. Smatraju da su premalo plaćeni u odnosu na čujuće. Nedodirljivi ne shvaćaju da razina obrazovanja igra veliku ulogu kod zapošljavanja.

Još je gore ako ima više gluhih osoba na poslu. Stvaraju se klanovi, gleda se tko je s kim dobar, tko koliko radi i tko kako radi.

Stvaraju se tenzije oko natjecanja tko će biti najbolji. Najvažniju stvar zaboravljaju: da su svi oni na poslu da zarade za život.

Treći primjer je da ako im nešto treba od čujućih, a ne mogu to dobiti, postaju jako glasni, neugodni i znaju vrijeđati. I tada gluhi općenito dolaze na loš glas kod čujućih bez obzira na to što nisu svi gluhi takvi. Nedodirljivi su krivi za to. Zbog takvih mi je neugodno što sam gluha osoba.

Nakon toliko vremena i novih generacija, danas su nedodirljivi i dalje prisutni, ali mi se čini čak i u gorjoj verziji nego prije. Dolaskom tehnologije, pristupa internetu i mogućnosti cjelodnevnne komunikacije putem mobitela (kao i uspostava video poziva), otvorio im se svijet. Sposobni su danima i mjesecima raspravljati o nekoj stvari koja je nebitna, a bavljenje važnim stvarima, kao što su ostvarivanje prava, ne padne im na pamet.

Čekaju da se samo od sebe nešto dogodi. S takvim stavom su otjerali gluhe iz čujuće sredine, pa je njih ostalo jako malo prema statistici. I za kraj, još se nije rodio tko je narodu ugodio.

Autor: Lost in the origins

NE znači NE

Potaknuta nedavnim zbivanjima i otvaranjem inicijative #nisamtrazila na Facebook stranici, osjećam potrebu da izrazim mišljenje o svemu tome, budući da se nalazim u gluhome svijetu, a velika većina gluhih osoba su zakinuta za točne informacije i značenje seksualnog zlostavljanja ili uznemiravanja. Na žalost, među gluhom populacijom ima seksualnih zlostavljača ili napasnika.

Bilo da su svjesni ili da nisu svjesni toga, takvo ponašanje nije uopće prihvatljivo i potrebno je osvijestiti sve o tome kako bi mogli zaštititi sebe i svoje bližnje.

Što je seksualno zlostavljanje ili uznemiravanje?

Seksualno zlostavljanje ili uznemiravanje je nametanje neželjenog seksualnog ponašanja jedne osobe drugoj. Prijestupnik (osoba koja zlostavlja ili uznemirava) se naziva zlostavljačem ili napasnikom. Postoji više vrsta seksualnog zlostavljanja ili uznemiravanja, a najčešći oblici su seksualno zlostavljanje ili uznemiravanje u braku, na poslu, uznemiravanje djece i osoba s invaliditetom.

Seksualno uznemiravanje ili zlostavljanje je ozbiljan problem. Obuhvaća svako nepoželjno ponašanje seksualne prirode u što spada i dodirivanje, pa čak i upućivanje provokativnih komentara koji aludiraju na seks. No, ponekad je teško utvrditi razliku između zadirivanja, flerta-

nja i seksualnog uznemiravanja. Postaneš li žrtva, to bi se moglo loše odraziti na tvoje zdravlje i tvoj posao/školu. Po čemu se seksualno uznemiravanje razlikuje od flertovanja i običnog zadirivanja?

Flertovanje i zadirivanje može biti zabavno i jednoj i drugoj strani, no u seksualnom uznemiravanju uživa samo napasnik, dok je žrtvi to jako neugodno. Među gluhimima postoje osobe koje ne razumiju značenje seksualnog zlostavljanja ili uznemiravanja ali postoje i osobe koje to razumiju te iskorištavaju neznanje tih gluhih osoba. Kad ih se uhvati u takvom ponašanju, izvlače se da su se samo šalili. Takve osobe su najgore.

Ulaze u ulogu predatora, a gluhe osobe koje ne razumiju postaju potencijalne žrtve. Zato je jako važno svakodnevno pratiti zbivanja u okolini, putem novina, televizije uz pomoć titlova i prevoditelja. Ako i kada shvatimo da je netko žrtva, potrebno joj je pomoći a ne okrenuti glavu. Pružite toj osobi podršku i razgovor, raspitajte se što možete učiniti, ali nikad ne prijavljujte slučajeve bez pristanka žrtve. Treba shvatiti da žrtva osjeća sram i strah od osuđivanja okoline.

Želite li postići da žrtva dobi je svu potrebnu pomoć, smireno i ohrabrujuće razgovarajte sa žrtvom. I ako žrtva poznaje napadača i kaže vam o kome se radi, ne smijete provoditi hajku na njega. Na žalost, zakoni su jasni. Žrtvu treba privoljeti da prijavi zlostavljača ili napasnika, a vi joj možete pomoći tako da budete uz nju i da ste joj podrška.

U nastavku ću napisati nekoliko **primjera seksualnog uznemiravanja ili zlostavljanja:**

- **Neželjene seksualne primjedbe i prijedlozi:** „Kako dobro izgledaš i blistaš, jesi li se noćas dobro provela? I ja bi htio malo...“

- **Razni neželjeni pozivi:** „Sad kad smo napravili posao, mogli bi se provešeliti u hotelskoj sobi.“

- **Fizički dodiri:** milovanje leđa, ruku ili drugih mjesta a koje izazivaju nelagodu, dodirivanje intimnih dijelova tijela.

- **Seksualno podmićivanje, manipulacija, ucjena:** „Ako želiš da ti to napravim, moraš se sa mnom seksati.“

Kako se možete zaštititi od seksualnog uznemiravanja ili zlostavljanja?

Lakše je stati tome na kraj ako to znamo prepoznati i ako znamo kako treba reagirati. Zlostavljači ili napasnici obično ne prestaju uznemiravati svoje žrtve ako većina misli da je takvo ponašanje normalno. Treba biti odlučan i takve situacije ne treba okretati na šalu niti se smiješiti zlostavljaču ili napasniku. Umjesto toga, svojom reakcijom i izrazom lica treba mu dati jasno do znanja da je takvo ponašanje neprihvatljivo. I za kraj, možemo zaključiti da se svakodnevno događaju seksualna zlostavljanja ili uznemiravanja, no nadam se da će pokretanjem inicijative #nisamtrazila biti toga sve manje i manje.

Zapamtite – NE znači NE.

Autor: Lost in the origins

7 NAČELA GLUHOĆE PRIJE ERE ORALIZMA

1. Gluhe osobe imaju dar jezika koji je toliko poseban jer može izreći stvari koje govor ne može.
2. Taj jezik je još i više poseban jer se može prilagoditi i prijeći međunarodne granice, nešto što govoreni jezici ne uspijevaju. Postoje i dokazi da su Berthier i ostali vjerovali da postoji jedan globalni znakovni jezik i da je svaki nacionalni znakovni jezik jedna grana na tom stablu.
3. Posljedično tome, Gluhe osobe imaju potencijal postati prvi pravi građani svijeta i time mogu poslužiti kao model ostatku društva.
4. Gluhe osobe su s razlogom stvorene na zemlji bilo od Boga ili od Prirode kako bi manifestirali/pokazali te kvalitete, stoga razlog za njihovo postojanje ne bi trebao biti preispitivan.
5. Znakovni jezici su dar ponuđen i čujućim osobama pa ako im se priključe i uče od gluhih, mogu poboljšati kvalitetu svog života.
6. “Znakovni jezici su umjetnost tijela. Gluhe osobe, koje su ih razvile, su “osobe oka”, no ove vještine stvaraju dio koji sačinjava potpuno ljudsko biće - ljudi koji koriste sva osjetila za komunikaciju. Ako se ne koriste sva osjetila, ljudi nisu potpuna bića.”
7. Svi Gluhi su u osnovi jednaki i oni s više sreće su obvezni boriti se za one koji nemaju iste uvjete.

„**POSljednja Noć**“ redatelja Branka Brezovca

Kratki osvrt

Zahvaljujući pozivu Angela Naumovskog iz Udruge „Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura gluhih – DLAN“, mi članovi (Lino Ujčić i ja), smo prisustvovali vizualno impresivnoj predstavi „Posljednja noć“, u sklopu festivala Eurokaz i Queer Zagreb.

Ta predstava je dramatisacija i adaptacija proznog djela književnika Ratka Cvetnića „Kratki izlet“, jedne od najboljih proza hrvatske književnosti na temu Domovinskog rata, uz korištenje motiva romana suvremenog irskog književnika Johna Boyna „Prigovor savjesti“, kao i motiva iz drame „Posljednji dani čovječanstva“ austrijskog književnika Karla Krausa.

Predstava redatelja Branka Brezovca je izazvala veliki interes čitatelja, ponajviše zbog humorističnog i ironijskog opisa ratne svakodnevice i opisa brojnih zabavnih anegdota s bojišta, nepatetičnog razmišljanja o ratnoj Hrvatskoj. Ljubitelji Brezovčeva tipa teatra su sigurno uživali u ovoj predstavi, premda je dugačka (trajala više od dva sata), a oni drugi, gluhi, ako su se hrabro upustili (kao ja) u tu „avanturu“, otkrili su nešto neočekivano i drukčije. Gledalište (samo dva reda gledatelja) je malo, ekskluzivno i smješteno je na sceni.

Sudjelovala je vrlo zanimljiva i neočekivana ekipa izvođača, koji su svojim različitim talentima i energijama doprinijeli cjelokupnom doživljaju i kolektivnoj igri.

Glumci i glumice koji su igrali glavne uloge, uvjerljivo su utjelovili svoje likove. *Na toj se sceni glumačkoj ekipi pridružio i Angel Naumovski, u ulozi generala koji je znakovnim jezikom prevodio dijelove tekstualnih dionica. Odlično je utjelovio lik markantnog generala u uniformi onog vremena, vrhunski se snašao na sceni i impresivno odradio prevođenje na znakovni jezik. Naizmjenično je igrao i uloge doktora i konduktera.* Pjev zbor „Domaći gosti“ upotpunio je predstavu.

Predstava je izvedena kao niz dinamičnih prizora u kojima izvođači izgovaraju fragmentirane dijelove teksta, prebacujući se iz jednog u drugo, pa u treće djelo, a pred gledateljima su se izmjenjivale neobične, začudne i potresne, ali ponekad i nejasne slike iz ratova - od Prvog svjetskog pa do Domovinskog rata.

Na sceni su bile vidljive različite uniforme, kape i šljemovi, vojnici, prognanici, zarobljenici i gola tijela. Smjenjivale su se slike hotela, hotelskih soba i poljske ratne bolnice.

Čula se grmljavina topova i zvuk melodioznih pjesama u izvedbi zboru, a zatim su se svi ti prizori slijevali u cjelovitu, višeznačnu kazališnu sliku koja postavlja pitanja o ratu i njegovom smislu, o dezerterstvu i patriotizmu, o pregovaračima savjesti i o Europi. Predstavu su obilježile raskošne scene i ekstravagantne strukture.

Lišena je ideoloških, aktivističkih nakana i psihologiziranja, te je redatelj Branko Brezovac, prema nekima genijalac, a prema drugima elementarna nepogoda hrvatskog teatra, i ovaj put promovirao drukčiji tip teatra. U svom viđenju i scenskoj prezentaciji rata, redatelj Brezovac je koristio

nekonvencionalne dramaturške postupke, vizualno impresivna i višeznačna scenska rješenja, video projekcije, rekvizite iz svakodnevnice i čudesnu moć glazbe.

Intrigantna scenografija: golema drvena prozorska krila, čijim se pomicanjem reorganizirao prostor, te pohabani dijelovi namještaja, kao što su bolnički kreveti, stari madraci, polupane WC školjke i kuhinjske tave, ispunjavali su cijelu scenu i zaokupljali misli. Video slike poput hotelske sobe i hodnika, srušenih kuća, opustošenih domova se pojavljuju na pozadini scene i upotpunjuju dojam ratnog i poratnog stanja, a iznimna, pulsirajuća, gotovo meditativna glazba bila je kontrapunkt razbarušenosti na sceni.

U predstavi nastupala je i pjevačka diva Zdenka Kovačiček, koja je glumila Engleskinju koja ne želi da joj sin ode u rat, pokazujući velik senzibilitet za Brezovčevu poetiku.

Pjevala je nekoliko pjesama, a jedna od njih je hit iz sedamdesetih „Žuta ruža“, dok je u drugoj, koja se ponavlja nekoliko puta, izricala misao: „Rat nije ništa drugo doli poslovanje, ali ne sirom, nego olovnom robom.“

Zbog tih riječi, vrhunac predstave je scena u kojoj vojni branitelj, koji je došao doma u uniformi, nadajući se da će mu se zagrebačke frajle bacati pod noge, dobije slom živaca, zbog 10 deka sira. On je toliko platio, a prodavačica mu je dala manje, jedva dva - tri prozirna listića.

EUROKAZ
u koprodukciji s **QueerZagreb**
i u suradnji sa Zagrebačkim kazalištem lutaka, Austrijskim kulturnim forumom i KC Travno

Posljednja noć

REŽIJA & DRAMATIZACIJA
Branko Brezovec

SKLADATELJ
Stanko Juzbašić

SCENA
Tihomir Milošac

KOSTIMI
Katarina Radošević Galić

POKRET
Jasmina Jurković

VIDEO MONTAŽA
Ivan Marušić Klif

SVJETLO
Tomislav Maglečić

TON
Branko pl. Pučeković

SURADNICI REDATELJA
Lovro Krsnik
Marko Milošac

SURADNICI ZA TEHNIČKA PITANJA
Stjepan Filipić Ges
Ivan Siročić Grof

IGRAJU
Andrea Baković
Borna Baletić
Mira Bosanac
Suzana Brezovec
Daniela Čolić Prižmić
Domagoj Janković
Tomislav Jurčec
Marina Kostelac
Zdenka Kovačiček
Siniša Miletić
Angel Naumovski
Matilda Sorić
Antonija Stanišić Šperanda
Damir Šaban
Marija Šegvić
Dan Šercar
Robert Španić
Pavle Vrkljan
Domagoj Zovak

ZBOR
Domačigosti

Slobodna dramatičarica i adaptacija proznog djela Ratka Cvetnića *Kratki izlet*, zasigurno jedne od najboljih proza hrvatske književnosti na temu Domovinskog rata, uz korištenje motiva romana suvremenog irskog književnika Johna Boynea *Prigovor savjesti* i prilora iz obimom najveće drame u povijesti književnosti *Posljednji dani* čuvelanstva austrijskog književnika Karla Krausa.

Više informacija na www.eurokaz.hr

Da nije Angela, tj. njegovog prevođenja na znakovnom jeziku, teško bi pratili takvu dinamičnu predstavu. Drugačiji je vizualni doživljaj kada na sceni gluhi izvođač uz čujuće izvođače glumi i prevodi tekstualne dionice na znakovni jezik od vizualnog doživljaja kada uz kazališnu predstavu, prevoditelj „samo“ prevodi takvu predstavu ili kada je titl na ekranu iznad scene. Ovakav način praćenja gluhog izvođača i njegovog prevođenja tekstualnih dionica na znakovni jezik, uz poznavanje

sadržaja književnih djela na kojima se predstava temelji, upotunio je kompletno neobičnu predstavu u cjelinu, tj. pridonio je razumijevanju sadržaja te predstave nama gluhima.

Srdačne čestitke našem Angelu za takvu zahtjevnu ulogu.

Ružica Kežman, prof.def.

PRIČA O GLUHONIJEMOM ANTONIJU CAPPELLU

Gluhonijemi Antonio Cappello, rođen 1840. godine, živio je u Palermu i bolovao je od algizma (od algidusa, sindroma ili oblika hipotermije koji karakteriziraju napadi povišene temperature i kardio - cirkulacijski kolaps). Pozvali su ga na odsluženje vojnog roka, te se morao suočiti sa stručnjacima sardinske vojske kako bi dokazao da zaista nije mogao i čuti i govoriti.

Optužen je za nerad i zatvoren u sicilijansku tvrđavu Castellammare del Golfo od 23. rujna 1863. godine i nakon nekoliko dana prebačen je u vojarnu Petralia u Palermu zbog provjere. Vojni liječnici, koje su odabrali visoko rangirani zapovjednici Pijemonta za provođenje istraga i razrješavanja problema zbog odbijanja vojnih obaveza iz zdravstvenih razloga, odbacili su jednostavne kliničke testove, te ih zamijenili „eksperimentalnim“. Tako je Antonio Cappello postao zatvorenik – zapravo, završio je u pritvoru i bio pod nadzorom u vojnoj bolnici u Palermu.

Njegova je majka, uz podršku svog poslodavca angažirala odvjetnika koji ga je uspio posjetiti u zatvoru. Odvjetnik je otkrio da Antonia Capella muče jer je primijetio desetke rana po cijelom tijelu, od ruku do leđa, od kukova do stražnjice, a neke su krvarile. Izgledale su poput opekotina. Nabrojao ih je čak sto pedeset. Odmah je podnesena žalba protiv medicinskog osoblja koje je liječilo Cappella. Pravna bitka koja je uslijedila između

IL SORDO-MUTOLO CAPPELLO
«Le sue cicatrici»

Portret Antonia Cappella s oznakama opekline koje je zadobio u vojarni u Petraliji (Italija)

siromašnog odvjetnika i vojnog zapovjedništva u Palermu trajala je nešto više od 6 mjeseci, povlačeći se između optužbi, stručnih mišljenja, protuprijava, prigovora i protutužbi. Slučaj je završio u novinama i 4. prosinca 1863. godine je dospio u parlament, gdje se ponovno raspravljalo o zakonu obaveznog služenja vojnog roka, strogom kažnjavanju dezertera i odbijanju vojne obaveze.

S obzirom na teze koje su podržali liječnici odgovorni za vojarnu – da je dječak bio podvrgnut kliničkim testovima "dodirom" kako bi utvrdili glumi li ili je stvarno gluhonijem, vojni stručnjaci su dokazali da je mladić bio podvrgnut raznim vrstama mučenja.

Početna dijagnoza – „opekotine od žara cigareta ili slično“ po kazala se točnom. Giuseppe Giovane koji je ranije bio zadužen za oružane snage stacionirane u Palermu, a kasnije bio zamjenik, posjetio je Antonia Capella kako bi utvrdio njegovo stanje.

Nakon tog posjeta Giovane je pismeno izjavio: „Vidio sam ožiljke i nešto manje od trideset opekotina.“ Bilo je to licemjerno - poput psa koji lovi vlastiti rep, jer s jedne strane je bila optužba protiv vojnih liječnika koji su nanosili ozljede i vršili mučenja, a s druge strane su bili odvjetnici koji su, u ime zapovjedništva vojske, insistirali na takvim „kliničkim ispitivanjima“ kako bi se utvrdila stvarna gluhoća.

Onda je sudac Magarottia, u ime sudaca za prekršaje, zatražio od bolničke uprave Petralije nalaze i izvještaje svih koji su, zajedno s Capellom, bili hospitalizirani pod istom dijagnozom kao i Capello – gluhoća i nijemost. 22. studenog 1863. uslijedio je pismeni izvještaj medicinskog direktora Seconda Fogliarinja, u kojem je navedeno više imena ali je ime Antonio Cappello jednostavno izostavljeno.

Za liječnike je, prema medicinskim kartonima, sve bilo normalno. Dječak iz Palerma, tijela prekrivenog opeklinama čije se podrijetlo tek treba utvrditi, smatrao se uobičajenim pacijentom, kao i svatko drugi. Visoka vojna zapovjedništva Pijemonta, kako je bilo logično očekivati, zatvorila su se poput ježa, onemogućavajući bilo kakve vijesti novinarima ili širenje detalja koji bi mogli utjecati na prestiž i čast savojske krunske vojske.

Što je mogao učiniti jednostavni odvjetnik suočen sa stavom koji su priželjkivali "gornji slojevi" i stavom države koja je upravljala vojnom okupacijom, zajedno s ratnim sudom, ratnim stanjem i preventivnim zatvorom za neistomišljenike?

Iznenadujuće je da se obrana optuženog obraćala liječničkom fakultetu uključenom u odobravanje Kraljevske uredbe donesene 31. ožujka 1855. Tom uredbom se ispitivanje sumnje na simulaciju bolesti provodilo tako da se ljude koji su odbili vojnu obavezu podvrgavalo određenim „kliničkim“ istragama i mučenjima.

Tada korištena metode je bila - kao što je sud rekao - tretman epilepticima. Pokušajte razmisliti o metodama na koje je upozoravao

Antonio Cappello - ponavljanih i već spomenutih „aplikacija na dodir“ sa žarnim vrhovima kojima su upravljali liječnici. Iz njegovog svjedočenja, dobivenog uz pomoć tumača, zaključeno je da je mladić miješao neke grlene zvukove uz strašne krikove.

Obrana, suočena s optužbama, pokušala se usprotiviti izjavi jedne od vojnih sestara tada smještenih u medicinskom centru Palermo tijekom pritvora bolesnika, kojoj se činilo da je Cappello jednom prilikom izrekao frazu „bedda matri“¹, misleći da ga se ne čuje.

Vito d'Ondes Reggio (Palermo, 12. studenoga 1811. - Firenca, 21. veljače 1885.)

Priča je, nakon što su se prvi članci pojavili u nekim novinama, dospjela do Komore. Bili su to članci koje je zapisao D'Ondes: „... Sin se baca majci u zagrljaj, pokazujući rane nanesene vatrenim željezom (šapat); majka umoči rupčić u sinovu krv i da mu kruha, jer je još bio gladan.“

Vijest o stravičnom mučenjstvu širila se gradom, te su ugledni poslanici i senatori, pod pritiskom javnosti, kako bi provjerili činjenicu i kako bi smirili uzbuđeno stanovništvo, zamolili generala Govonea da ode vidjeti nesretnog. Sad se ne može više sa

sigurnošću utvrditi da je kraljev zamjenik uistinu otišao s tumačem i provjerio je li gluho nijem; Rečeno je da je izvršena procjena i da je iz tog izvještaja proizašlo da je pretrpio mučenje i da uopće nije istina da mu je potrebna takva vrsta liječenja zbog bolesti. 150 površinskih rana, kako ih je opisao glavni liječnik vojne bolnice, tada su na Siciliji postale površne rane za koje su ljudi znali.

I sam je liječnik u jednom od svojih tiskanih izvještaja, između ostalog, utvrdio da je u prvom izvješću navedeno da se nije koristilo mučenje, već lijekovi za teške bolesti, ali stručnjaci koji su to pregledali brzo su to porekli [...].

U broju 247 Giornale di Sicilia (datuma 6. studenog) u kategoriji Interne vijesti moglo se pročitati pismo adresirano na vojnog zapovjednika grada i okrug Palermo koje je napisao ugledni gospodin Restelli, divizijski liječnik ove vojne bolnice. U njemu izvještava o aferi koja se odnosila na osobu imena Antonio Cappello - vojnog ročnika iz 1840. Među onim što je u njoj sažeto su sljedeće riječi: „Nije poznato tko je podnio žalbu protiv kraljevog prokuratora za mučenja koja su se događala u vojnoj bolnici, posebno uhićenom Antoniju Cappellu.

Ugledni istražni sudac dao je da se Cappello ispita u uredu i da ga pregledaju dvojica uglednih medicinskih stručnjaka iz grada, koji su, utvrdivši da nije riječ o mučenju, već o primjeni sustava skrbi u teškim slučajevima, zatražili stručno mišljenje. U podnesenoj tužbi bilo je riječi i o ozljedi glave; sve su to laži i čisti

izumi stručnjaka koji su sami isključili činjenicu »[...]mučenja“. U izvješću koje je citirao gospodin Restelli stoji da je „isključujući gluhoću Capella, njegova nijemost bila donekle sumnjiva“. Tako je 24. studenog, po naredbi župana i po nalogu pravosudne vlasti, prebačen u bolnicu za gluhonijeme u Palermu.

U Komori se vodila rasprava 4. prosinca 1863. To je dovelo do preispitivanja zakona i dovedeno je u pitanje ponašanje vojske prema južnom stanovništvu u uvjetima ratnog stanja. Provedena je parlamentarna istraga oko primjene vrućeg željeza pri utvrđivanju sposobnosti ročnih vojnika.

Tijekom suđenja, koje je bilo raspodijeljeno u nekoliko faza,

utvrđeno je neovlašteno miješanje (kao i ispravljanje) spisa u Cappellovom medicinskom dosjeu; pokušaji da se „vrućim željezom“ i primjenom čudnih masti (nazvanih "moxa") utvrdi je li tužitelj zapravo bio gluhonijem ili je privremeno oglušio, rezultirali su time da je tužitelj, tijekom tih raznih metoda dodira (vrući vrh, kaustična tekućina), ispuštao krikove i jednosložne riječi žaleći se na bol.

Ali to nije uvjerilo stručnjake u njegovu gluhonijemost. Neštokasnije, Antonio Morvillo, jedan od odvjetnika Antonia Cappella, u svojim je memoarima napisao: "Povjeravanje novinarima svih dokumenata koji se nalaze na suđenju za mučenje gluhonijemog Capella nije toliko važan,

koristan i prigodan posao [...]". Jedino su, nakon mučenja Capella, dvojica gluhonijemih ročnika, koji su po nalogu vijeća vojnih obveznika morali ići na promatranje u vojnu bolnicu, odabrali onu u Genovi, izjavivši da su se u onoj u Palermu bojali mučenja i ispitivanja vrućim željezom.

Nakon pretrpljene neizrecive psihofizičke patnje, 31. prosinca 1863. Antonio Cappello oslobođen je kaznenog djela dezerterstva i rehabilitiran. Vojni sud je srediio da bude primljen u specijalizirani centar za gluhonijeme, iz kojeg je nakon nekoliko dana otpušten i vraćen na brigu majci. Ali prije svega, na slobodu.

Lino Ujčić

35 str. - 1 "Bedda matri" = u doslovnom prijevodu znači "predivna majko" ali ga Sicilijanci koriste kao što mi koristimo izraze zapomaganja poput "moj Bože" ili "oh Bože".

JAMES CHAMPAN

DOGODILO SE . . .

NORVEŠKO KAZALIŠTE TEATER MANU KONTROVERZONOM ODLUKOM ODABIRE NOVOG ČUJUĆEG REDATELJA

Mira Zuckermann i Janne Langaas

Ova vijest iz svijeta Gluhih, povezana je s kontroverzom koja se trenutno događa u zajednici Gluhih u Europi. Neki od vas možda znaju za kazališnu skupinu pod nazivom "Teater Manu" iz Norveške. Teater Manu vrlo je cijenjena kazališna grupa slična onima kakve poznajemo iz kazališta Deaf West (prije. Gluhi Zapada) i Nacionalnog kazališta Gluhih ovdje u SAD-u.

Teater Manu je, prije 20 godina (2001), osnovala i režirala gluha Norvežanka Mira Zuckermann s ciljem da to postane najbolje kazalište znakovnog jezika na svijetu. Možda se sjećate Mire iz naša dva izvještaja o njezinom režiranju dvije predstave pod nazivima: „Plaćuće ruke“ u ožujku 2019. i „Crni bubanj“ u lipnju 2019.

Sakupili smo različite informacije i slijedi sažetak situacije. Gluha je redateljica Mira najavila svoje umirovljenje u prosincu 2021. Tako se odbor Teatera Manu bacio u potragu za novim redateljem. Odbor koji bi trebao odlučiti tko

će biti novi redatelj Teatera Manu sastoji se od 4 gluhe i 3 čujuće osobe (sve zajedno ih je 7). Ukupno se prijavilo 18 kandidata, 12 ih je bilo gluhih, a 6 čujućih. Odbor je odabrao čujuću Janne Langaas za novoimenovanu redateljicu Teatera Manu. Mnoge gluhe osobe su bile ogorčene ovom odlukom.

Teater Manu je profesionalno kazalište i svake godine dobiva novac od vlade. Ove su godine dobili 18,535,000 NOK, što je otprilike 2.2 milijuna američkih dolara.

Riksteatern Crea je još jedna cijenjena kazališna grupa u Europi

i oni su iz Švedske. Crea mnogo surađuje s Teaterom Manu. Oni su progovorili protiv odluke o odabiru Janne. Kontaktirali smo Mindy Drapsau, umjetničkog redatelja, za kratki intervju.

Pitali smo kakav je bio odnos između Crea i Manua.

Mindy Drapsa:

„Naš je odnos započeo prije otprilike 15 godina. Postali smo bliski kroz godine zajedničke suradnje na radionicama, u kazalištu, na događajima itd. Iskreno, godinama smo bili bliski poput „sestara“. Oni su nastupali ovdje, kao što smo i mi nastupali tamo. Postoji predstojeća predstava na kojoj ćemo raditi zajedno pod nazivom „Ugasi buku“. Zajedno ćemo sudjelovati u turneji.“

Renca:

„Pitali smo se, što vi mislite zašto zajednica Gluhih reagira na ovaj način?“

Mindy:

„Naravno, potpuno razumijem. Znate, Teater Manu je jedan od nekoliko koji je organizirao plaćeno profesionalno kazalište za gluhe. Svim glumcima i svom drugom osoblju je plaćeno puno radno vrijeme. Novac dolazi od vlade i tako je već 20 godina. Tko je to omogućio? Gluha osoba. Jednostavno zadržljivo. I sada preuzima čujuća osoba? Pa ja potpuno razumijem zašto je zajednica uznemirena time.“

U intervjuu (s Janne), izvještaj je podijelio Janneinu viziju. Pa... znate da bismo mi, gluhe vođe, dijelili naše vizije iz kulture gluhih i s perspektive gluhih. Mi znamo što je nama potrebno.

I sada je Janne u svom intervjuu za izvještaj, spomenula kako su gluhe osobe nevjerojatne s vizualnim umjetnostima, što znači da bismo mogli biti novi dizajn prostora, nova umjetnost i druge stvari. To me depri-mira, jer smo više – manje prošli kroz to sve prije mnogo vremena.

Čujuće osobe izjavljuju stvari poput „oh, vau, umjetnost gluhih, vidi ta tijela u pokretu!“ Mi (gluhi) smo otišli unaprijed prema Vizualnom narodnom jeziku, jezičnim umjetnostima i prodiranjem dublje. Nismo ograničeni samo na „tijela u pokretu i vizualno osvjetljenje“ u prostoru. To je ono što Janne želi.“

Renca:

„Pitali smo što mislite kako će ova odluka utjecati na vaš odnos s Manu?“

Mindy:

„Nastavit ćemo ono što smo planirali s njima. Jedna stvar kojom sam razočaran je to što sam se, posljednjih nekoliko godina, jako ugledao na Miru.

Ona je gluhi vođa, savjetnica, daje savjete o umjetnosti, izazovima i drugim stvarima. Učio sam od nje. Sada to znači da se uloga za mene promijenila. To znači da ja moram pomagati čujućim redateljima da nauče o kulturi Gluhih itd. To nama nije ništa novo, ali ipak...“

Renca:

„Želite li dodati još nešto?“

Mindy:

„Sada vidimo što se dogodilo, čujuća osoba je zauzela tu poziciju. Znači li to da je vodstvo gluhih nemoguće? Ne. Molim vas, ne odustajte. Važna je stvar imati više gluhog vodstva. Više gluhog vodstva znači snažna zajednica Gluhih. Moramo se nastaviti boriti. Ne odustajte.“

Mindy Drapsa

Švedsko udruženje Gluhih i Internacionalno kazalište vizualnih umjetnosti iz Francuske su također progovorili protiv ovakve situacije.

Norveško udruženje Gluhih je objavilo izjavu o njihovom razočaranju odabirom čujuće žene. U svojoj izjavi su rekli kako je Janneina vizija destruktivna za kulturno nasljeđe gluhih Norvežana. S akademske perspektive, dva su gluha profesora, Hilde Hau-

land iz OsloMeta – Metropolitanskog Sveučilišta u Norveškoj i Joseph Murray sa Sveučilišta Gallaudet, napisali članak o tome kako je važno pružati prilike gluhim osobama, jer moć i struktura koju imamo će povlastice dati čujućim, a ne gluhim osobama.

TEKST: „Nažalost, znamo iz povijesti gluhih da je korisnicima znakovnog jezika dozvoljen samo mali prostor u kojem mogu imati svoja stajališta, a to je zbog toga što malo čujućih osoba zna jezik, ali i zbog toga što se gluhim osobama konstantno uskraćuju i onemogućavaju prilike za priznanjem. Imenovanje čujuće osobe koja nije korisnica znakovnog jezika na mjesto kazališne redateljice, dodatno pojačava nerazmjer moći i dodatno potiče predrasudu kako gluhe osobe nemaju dovoljno stručnosti potrebne za vođenje institucija vlastite zajednice.“

Dr. Hilde Haualand i Dr. Joseph Murray

Teater Manu je objavio video odgovor na ovu situaciju i angažirao Miru kao glasnogovornicu.

U toj je izjavi Mira znakovnim jezikom izjavila kako je odbor

svjestan kontroverze i potaknula ljude da se koncentriraju na dvadesetu godišnjicu koja je ove godine. Također je spomenula da postoji mnogo snalažljivih gluhih osoba koje će blisko surađivati s novom čujućom redateljicom.

Kontaktirali smo Teater Manu, i pitali može li odbor odgovoriti na pitanja vezanih za ovu situaciju. Također smo kontaktirali i Miru za intervju. Svi su odbili odraditi intervju.

Jedna anonimna osoba iz Švedske nam je rekla da se radi o perspektivi, jer očito je odbor odabrao Janne na temelju njezinih vještina, ali zajednica gluhih kaže da prije svega treba biti gluha. Pa koje je prvo? Gluhoća ili vještine? Ova osoba kaže: „Kako da gradimo iskustva ako nam (gluhim osobama) nikad nisu pružene prilike?“

DJ Kurs, umjetnički redatelj kazališta Deaf West, je podijelio svoje osvrte na ovu situaciju s obzirom na to da je i sam gluhi redatelj.

DJ Kurs:

„Imam drugačije uloge i drugačije pozicije ovdje u svom poslu, kao što je odabir produkcija predstava koje radimo. Također sakupljamo povratne informacije od zajednice Gluhih o tome je li naša predstava bila dobra ili ne. Isto tako, cijenimo ASL i osiguravamo to da se prikazuje na pozornici.

Mi osiguramo to da gluhi članovi publike imaju potpuni pristup. To sve činimo jer smo gluhi i jer smo članovi naše zajednice. Osjećam se odgovorno prema zajednici Gluhih i, zajedno sa svojim osobljem, želim zadovoljiti njihove potrebe. Mnogi naši suradnici, djelatnici i članovi odbora su čujuć i vjerujemo u očuvanje

DJ Kurs, umjetnički redatelj kazališta Deaf West

naših odnosa kako bismo osigurali načine uspjeha za gluhe osobe, jer vjerujemo u to da su pozornice, kazališta, TV, film, sve vrste izvedbe, najbolji način za pokazivanje naše zajednice gluhih svijetu i za objašnjavanje naše kulture i jezika. Uz to, vjerujemo u ostvarivanje veza s drugima i također vjerujemo kako bi na glavnoj poziciji kazališnog redatelja, uvijek trebala biti gluha osoba. Našu kazališnu zajednicu je prije 30 godina osnovao gluhi umjetnički redatelj Ed Waterstreet.

Jedan dio njegovog iskustva je iz Nacionalnog kazališta Gluhih, koje je na čelu imalo čujućeg umjetničkog redatelja. Od tog iskustva je odlučio pokrenuti kazalište Gluhih koje će gluhe osobe i voditi.

To nam je omogućilo postojanje već 30 godina. Sada kada pogledamo Teater Manu u Norveškoj, kojeg je osnovala gluha žena, Mira Zuckermann, oni su počeli ni od čega i izgradili kazalište. Kazališna zajednica Gluhih u svijetu zna za Mirau, Teater Manu i njihov uspjeh. Norveška vlada je pružila potporu kazalištu i njihovim uslugama za zajednicu Gluhih.

Sada kada su zamijenili Mirau s čujućom umjetničkom redateljicom, ostavlja me to bez riječi. Osobno, znam da za čujuću osobu u toj ulozi znači da ima mnogo toga za naučiti.

Također, to govori svijetu da gluhe osobe ne mogu raditi taj posao. Govori gluhoj djeci da ne mogu postati gluhi umjetnički redatelj, već su ograničeni na uloge asistenata. Za mene, u 2021. godini, ne postoji razlog zašto bi čujuća umjetnička redateljica bila na čelu kazališta Gluhih.

*Odabrao: Angel Naumovski
Prevela: Dijana Adžić*

DANNY MURPHY

Danny je rođen gluh i cijelo je djetinjstvo koristio slušne aparate. Njegov prvi jezik je britanski znakovni jezik, a drugi je engleski.

Danny je odrastao u Wallsendu u Newcastleu sa svojim roditeljima i braćom i sestrama.

Njegovi roditelji, Kelly i Charles, također su gluhi, što Danny čini petom generacijom gluhe djece s očeve strane obitelji. Prešelio se u London i pohađao internat Mary Hare u Newburyju.

Trenutno završava GCSE na engleskom, matematici, znanosti, medijima, drami, ICT-u, zemljopisu i na BTEC poslovnim studijama.

Gluhi glumac i govornik britanskog znakovnog jezika Danny Murphy izabran je za ulogu Wesleyja u filmu *The Parts You Lose* (Dijelovi koje izgubiš) koji je izašao ove godine. Za tu je ulogu, u suradnji s glumačkom postavom (uključujući Aarona Paula) morao naučiti američki znakovni jezik.

Sa svojom humorističnom emisijom *The Danny Murphy Show* nedavno je obišao Ameriku, a ima i YouTube kanal i Facebook stranicu na kojima emitira komične skečeve.

S Dannyem smo popričali o turneji s emisijom *Danny Murphy*, snimanju filma *The Parts You Lose* i njegovoj ulozi veleposlanika protiv nasilja.

Kako je bilo igrati ulogu Wesleyja u filmu *The Parts You Lose*?

Bilo je to za mene sasvim drugačije iskustvo jer imam gluhu obitelj i uvijek koristimo znakovni jezik za međusobnu komunikaciju. Uvijek se podržavamo i jako smo sretna obitelj. Ali u mojoj ulozi Wesleyja, život je malo drugačiji. Wesley ima obitelj koja čuje, a otac ga je zlostavljao i nije mu dopustio da koristi znakovni jezik, što je u stvari vrlo sramotno.

Morao sam „prikazati“ restriktivnije obiteljsko okruženje kako bih pokazao prave boje obitelji.

Lik Wesleyja je vrlo tiha osoba i uvijek su ga maltretirali učenici iz škole.

Stvarno je čudno jer ja privatno puno izlazim, volim čavrljati i vrlo sam prijateljski raspoložen prema svima, za razliku od Wesleyja.

Jedna velika stvar je da je moj prvi jezik britanski znakovni jezik, a Wesley u filmu koristi američki znakovni jezik (ASL); pa, da bih se mogao nositi s tim, morao sam naučiti novi jezik. Međutim, užitek mi je bio učiti američki znakovni jezik jer sam toliko željan znanja i volim učiti nove stvari.

Možete li nam nešto reći o liku Wesleya kojeg igrate u filmu?

Wesley je gluhi dječak rođen u čujuću obitelj u kojoj članovi uvijek međusobno razgovaraju bez upotrebe znakovnog jezika - zbog čega se Wesley osjećao sam i tih. Uz to, obično su ga maltretirali učenici u njegovoj školi.

Tada je, kako radnja ide, Wesley pronašao čovjeka koji je opasan bjeGUNAC i želio je znati više o njemu. Wesley je sakrio opasnog čovjeka u staji i ponudio mu liječenje. Sve to vrijeme Wesleyeva obitelj nije bila svjesna bjeGUNCA, ali je jedan policajac počeo sumnjati da Wesley nešto skriva. Wesleyju se počeo sviđati bjeGUNCU jer ga je naučio biti hrabar i zauzeti se za sebe. Štoviše, taj je bjeGUNAC bio spreman naučiti znakovni jezik za njega, za razliku od njegove vlastite obitelji.

Kako ste se povezali s glumačkom postavom, u kojoj su bili Aaron Paul i Mary Elizabeth Winstead?

Moj obožavatelj "Johnny Critser" (on je sada moj osobni asistent) poslao mi je informacije o audiciji ohrabrujući me da se okušam u

ulozi i odlučio sam se na audiciju - ali osjećao sam da neću dobiti ovu ulogu, jer su ASL znali mnogi ljudi na audiciji za ovaj film. Ali dobio sam dobre vijesti, zatražili su od mene da dođem u Kanadu na zadnju audiciju.

I ja sam odletio u Winnipeg, u Kanadi gdje sam upoznao Christophera Cantwella, redatelja ovog filma. Odglumili smo scenu zajedno - on je čitao ulogu Wesleyeva oca, a ja Wesleyjevu ulogu i odlučili su zadržati moje snimke.

Nakon toga vratio sam se u Englesku i nekoliko dana kasnije, moji su roditelji e-poštom primili obavijest da sam dobio ulogu! Bio sam tako uzbuđen zbog dobrih vijesti.

Kako je bilo učiti američki znakovni jezik za tu ulogu?

Volim ASL i uspio sam ga brzo naučiti. Ali nervozan sam kada koristim ASL na pozornici ili ispred kamera i čini mi se da se svaki put nekako provučem, ali na sreću imam mentoricu ASL-a Joannau Kucharski Hawkins iz Kanade

koja me puno toga naučila. Trenutno još uvijek učim ASL jer vjerujem da ću, ako filmski producenti prepoznaju moj glumački talent, sudjelovati u još filmova.

Kakvo je iskustvo predstavljanja TV emisija na CITV-u i CBBC-u?

Prilično se razlikuje od hollywoodske produkcije snimanja filma The Parts You Lose. Bilo je tako zabavno i dalo mi je puno iskustava za različite uloge u poslu i otkaçene izazove. Epizode na CITV-u i CBBC-u objavljuju se vrlo brzo, a film je ipak duže trajao. Ipak volim bilo koju vrstu filmske produkcije, sve su jako zabavne!

Možete li nam reći više o svojim komičnim skečevima i kako dolazite do ideja?

Ponekad tražim ideje u zajednici gluhih i jednostavno dobijem gomilu ideja! Napravim scenarije za skečeve i počnem se snimati nekoliko sati, ali to nije lak posao. Najteži je dio zapravo taj što svaki

video moram montirati dvanaest sati - samo tri minute videozapisa. Također moram dodati i naslove. Imam puno ideja za stvaranje ovakvih videozapisa, ali u posljednje sam vrijeme vrlo zauzet i nemam vremena objavljivati nove komične video sadržaje jednako učestalo kao prije.

Bili ste na turneji s emisijom Danny Murphy, kako je to prošlo i planira li se učiniti više?

Nedavno sam otišao u Colorado, Kansas i Texas i nevjerojatno je putovati i gledati prekrasne znamenitosti, a mnogi obožavatelji vole moju emisiju i zamolili su me da snimim još videozapisa. To me potiče na još. Vidim da se publika iskreno smije i to je uglavnom moje iskustvo.

Naravno, moj glumački posao i bavljenje komedijom dvije su potpuno različite stvari jer u skečevima uvijek koristim mimiku lica i pričam mnoge viceve, dok u ovom filmu izraze lica ne koristim previše i morao sam se ponašati tiho - to je bilo jako emotivno za mene! U svakom slučaju, radujem se novim putovanjima cijelim svijetom sa svojom emisijom, volim upoznavati nove gluhe osobe i komunicirati s njima.

Kakav je osjećaj biti nominiran za nagradu Chronicle Champions Awards i postati dobitnik nagrade Britanske udruge gluhih Diana?

Nisam očekivao da će se to dogoditi! Samo su me nominirali i javili mi to mi e-poštom. Tako sam uzbuđen i vrlo sam zahvalan na ovoj nagradi, te me je to još više, puno više, nadahnulo.

Možete li nam reći nešto o vašoj ulozi ambasadora protiv nasilja?

Budući da sam ambasador protiv nasilja, mnogi su me čujuć i učenici maltretirali u staroj redovnoj školi i toga mi je dosta. Snimio sam video otome i otišao u novu školu i više me nitko nije maltretirao nakon toga. Ali primjećujem da su se neke gluhe osobe međusobno zlostavljaju i rekao sam im da prestanu. I bili su znatizeljni zašto sam ih uvijek tražio prestanu, a to je jer sam ambasador protiv nasilja.

S druge strane, uvijek imam tendenciju da se našalim s nekim i nisam shvaćao da to neke ljude uzrujava. Učenje iz vlastitih životnih iskustava me učinilo boljom osobom. Neka su djeca bila ljubomorna. To je vrlo razočaravajuće jer sam ja sam ambasador PROTIV nasilja, ali im neću dopustiti da me povuku dolje. Ljudi koji uvijek govore: „ne možeš“ i „nećeš“, vjerojatno su oni koji se boje da ćete to ispuniti!

Kako je biti dio Deaffesta (prije Festivala Gluhih)?

Nikad prije nisam bio na Deaffestu, ali sam čuo za to. Pitali su me da odem tamo, a ja sam samo rekao „DA!“ jer sam uvijek želio ići na najluđe! Otišao sam tamo i za mene je to bilo veliko iskustvo! Upoznao sam puno gluhih filmaša koji su znali za mene, dali mi puno savjeta, te sam od svih njih nešto naučio. Nastupao sam na pozornici s drugim gluhim komičarom Johnom Smithom i mnogima se to sviđelo! Ponovno ću ići na Deaffest!

Kako ste se upustili u glumu?

Nisam ovo planirao, ali moji su roditelji rekli da sam tek sad počeo djelovati prirodno. Oduvijek sam želio biti glumac, u kazalištu i u filmovima, i danas jesam! Uvijek morate imati cilj i snove i oni će se ostvariti!

Imate li savjet za mlade gluhe glumce koji započinje s tom industrijom?

Nemojte biti očajni zbog toga, znam da mnogi gluhi mladi glumci žele postati slavni glumci. Teško nam je pronaći filmske uloge jer nema dovoljno prilika za mlade gluhe glumce. Ali moj savjet je: Ako postoji audicija, slomi nogu! Ne budite nervozni i budite bliski, moramo probiti barijeru kako biste im pokazali tko ste! Želim vam puno sreće u pronalaženju glumačkih i/ili glavnih uloga u filmovima i na sceni.

U čemu uživate u privatno vrijeme, daleko od kamere?

Provodim vrijeme na društvenim mrežama, provodim vrijeme s obitelji i bavim se sportom. Ali za sada moram potrošiti vrijeme učeći za GCSE-a (američka verzija mature) jer ću sljedeće godine imati velike ispite! Poželi mi sreću!

Koji su vaši planovi za karijeru u sljedećih nekoliko mjeseci?

Zaista ne znam, volio bih postati filmaš na fakultetu i možda napraviti više filmova / TV serijala koji se potencijalno nude u budućnosti. Volim glumu, rođen sam za glumu i to je u mojoj krvi i krvi moje obitelji, jer su svi u obitelji odlično izgledamo na ekranu i znamo se ponašati pred kamerama.

Lino Ujčić

ZVUKOVI SNIMANJA FOTOAPARATOM NA 6 JEZIKA

KAYLEE HOTTLE GLUMI GLUHU DJEVOJKU U FILMU „GOZDILLA PROTIV KING KONGA“

Mlada nadarena glumica Kaylee Hottle vrlo je uvjerljivo odglumila lik gluhe djevojke Iwi u filmu "Godzilla protiv King Konga" i izazvala je veliku pažnju obožavatelja.

Pored gluhe glumice Kaylee Hottle interes je privuklo i gluho siroče- Jia. Jia uspostavlja posebnu vezu s moćnim Kongom, a oni međusobno komuniciraju znakovnim jezikom.

A sad nešto o životnom putu Kaylee Hottle.

Kaylee Hottle gluha je glumica, rođena 1. svibnja 2012. u Atlanti u državi Georgia (SAD). Kaylee tečno govori američki znakovni jezik, što joj je pomoglo u dobivanju uloga u reklamama,

a nakon toga glumi i u svom prvom dugometražnom filmu "Godzilla protiv King Konga". Pohađala je Teksasku školu za gluhe. Njeni roditelji Ketsi Carlson i Joshua Hottle su gluhi i njezina starija sestra također. Kaylee navodno ima troje braće i sestara koji su čujući.

Kayleeina majka, Ketsi Carlson, rođena je u Koreji i usvojila ju je obitelj koja se preselila u Superior u Wisconsinu. Kayleein otac rođen je u Minnesoti. Ali kad

je bio mlad, njegova se obitelj puno selila, uključujući mjesta poput Oklahome, Kansasa i Colorada. Ketsi i Joshua pohađali su školu za gluhe u Minnesoti.

Glumačka karijera Kaylee Hottle

Kaylee je svoju karijeru započela kao glumica pojavljujući se u reklamama za promociju javne usluge aplikacije Glide (2016.) i u reklami za Convo Relay za povodom Majčinog dana (2017.) Pojavljuje se i u videu ASL Nook za 2018. godinu pod nazivom '10 gluhe djece: jedna moćna Poruka.'

Svojim prvijencem u filmu MonsterVerse, Kaylee je dobila platformu za izlaganje svog iznimnog glumačkog talenta zajedno s velikim imenima u filmskoj industriji kao što su Rebecca Hall, Alexander Skarsgård, Millie Bobby Brown i Brian Tyree Henry.

Kayleeeine kolegice, glumice ne mogu prestati pričati o njenom talentu. U intervjuu je Skarsgård rekao kako ga je zapanjilo koliko je Kaylee profesionalna, dodajući da joj je bilo nevjerovatno ugodno pred kamerama. Rekao je da mu je bilo drago surađivati s njom jer je vrlo dobro prihvatila savjete i smjernice. Posebno je pohvalio kako njezino lice sjaji.

Producent filma 'Godzilla vs. Kong' rekao je kako nije bilo lako doći do Kaylee, uspjelo im je nakon dugo vremena i to preko nekonvencionalne mreže glumačkih redatelja.

Sarah Halley Finn redateljica je zapravo zaslužna za dovođenje glumice na film. Iako se Kaylee suočavala s manjim izazovima, tim je bio osjetljiv na njezine potrebe i trudio se oko dobre komunikacije. Kaylee je izjavila da je bilo slučajeva da je krivo razumjela scenarij i to zbog lošeg prijevoda na ASL. Međutim, cijenila je što se glumačka ekipa trudi te su čak i neki od radnika na setu naučili ASL, olakšavajući joj komunikaciju.

U industriji postoji nekoliko ljudi na koje se Kaylee ugleda, ali u svom srcu ima posebno mjesto za Millie Simmonds jer vjeruje da je za gluhe glumce ključno prikazivati gluhe likove. Ona vjeruje da gluha osoba bolje razumije kulturu gluhih od osobe koja čuje.

Zbog svoje predanosti, odlučnosti, hrabrosti pred Kaylom Hottle je obećavajuća budućnost.

Lino Ujčić

GLUHI UMJETNIK IZ STILLWATERA, SLIKA GLAZBU KAKO JE OSJEĆA

„Svjetleća zraka probila je duboku noć ove regije, i postanemo svjesni gigantskih sjena koje nam se, ljuljajući se naprijed – natrag, približavaju sve više i uništavaju sve u nama osim boli beskrajne čežnje...“ E.T.A. Hoffman tako objašnjava Beethovenovu 5. simfoniju.

Michale DeMaglio iz grada Stillwater, umjetnik je i rođen gluhi. Njegov najdraži kompozitor, Beethoven, počeo je gubiti sluh sredinom svojih dvadesetih godina i potpuno ga je izgubio do četrdesetpete godine starosti. DeMaglio, koji koristi slušna pomagala, slušao je radio stanicu klasične glazbe - SiriusXM, jedne večeri prošle jeseni dok se vozio kući s posla, kada je prvi put čuo Beethovenovu 5. simfoniju.

„Ne znam ništa o simfonijama, a ne znam ništa niti o klasičnoj glazbi“, kaže umjetnik.

„Ali slušam tu radio stanicu, i vidim piše da svira Beethovenova 5. simfonija. Slušam to, i razmišljam, ovo zaista ne zvuči kao Peta. Znaete što mislim, Da da da dum! Što je to?“

Famozna četverotaktna sekvenca otvara prvi stavak simfonije. Na koncu se ispostavilo da je slušao četvrti i završni stavak simfonije.

„Naježio sam se slušajući je“, kaže. „Sve ove vizije, vizuali, i boje, i emocije, osjećaji, sve je

to strujalo kroz mene, a misli mi govore – što je sad sve ovo? Želio sam učiniti nešto u vezi s time.“

Kada se dovezao kući, DeMaglio je pronašao simfoniju na svom telefonu, koji je Bluetooth tehnologijom povezan s njegovim slušnim pomagalom.

Michale DeMaglio iz grada Stillwater je gluha osoba od rođenja. Nedavno je dovršio čitavu seriju slika inspiriranih Beethovenovom Petom simfonijom. Prikazana slika je nastala nakon preslušavanja četvrtog stavka simfonije.

Slijedila ju je čitava serija masivnih slika, gotovo 215 cm visokih. Započeo je s četvrtim stavkom, nastavio s prvim, drugim i trećim stavkom.

„Točno u sredini prvog stavka se pojavljuje određena lakoća, i to je najljepši krešendo točno u sredini stavka“, govori umjetnik. „Na to sam se fokusirao. Drugi stavak je više nekako kao vojna kugla.

To je moja interpretacija. Netko drugi mi mogao slušati isti taj stavak i razmišljati na potpuno drugačiji način. I meni je to u redu, otvoren

sam za različita razmišljanja.“

DeMaglioove slike, inspirirane Beethovenom, bit će izložene u ožujku u Umjetničkoj galeriji Stillwater; premijerna izložba je u petak od 17-20 sati. Interaktivna izložba uključuje uporabu slušalica tako da posjetitelji mogu čuti stavak simfonije koji je inspirirao umjetničko djelo.

„MISLIM DA NAM JE SIN GLUH“

DeMaglio, 45, uglavnom radi s akrilnim bojama i ulje na platnu, slika posljednjih 20 godina aktivno. Odrastao je u predgrađu Detroita, pohađao je Gallaudet sveučilište u Washingtonu, jedno od najpoznatijih sveučilišta za osobe oštećenog sluha. Kaže da je njegova majka otkrila da joj sin ne čuje kada je imao približno dvije godine.

„Bila je malo neoprezna i iz ruke joj je pala tava“, kaže umjetnik. „Ja se nisam uplašio. Uzela je tavu s poda i stala iza mene. Prvo me zazvala po imenu, nisam reagirao, i onda je jednostavno tresnula tavu u pod. I dalje nisam reagirao. Pogledala je i mog oca i rekla – mislim da nam je sin gluh.“

DeMaglio je prošao proces procjene i dobio slušna pomagala nakon čega je krenuo u redovnu školu. „Odrastao sam u vrlo oralnoj obitelji, što znači da ih slušam sve“, objašnjava. „Jedino kad bi otac poveo pravi razgovor sa mnom je kada bih imao slušna pomagala.“

Kako je odrastao, DeMaglio je počeo pohađati nastavu u sve manjim razredima koji su bili dizajnirani za učenike oštećenog sluha. Naučio je i američki znakovni jezik. Trenutno radi kao tumač i asistent za gluho-slijepce osobe Distriktu 916 škole North St. Paul – Maplewood – Oakdale.

„TA TAMA JE ZA MENE VRLO SVIJETLA“

DeMaglio govori kako ga je njegova serija djela inspirirana Beethovenom navela na to da detaljnije prouči slavnog skladatelja.

„Počeo sam čitati puno o čovjeku, puno čitati o njegovom životu“, objašnjava umjetnik.

„Razumijem odakle dolaze njegove emocije. Ljutnja, neke od njegovih žalosti. Ne mogu čuti pjev ptica u udaljenosti. Kako mu je kada odlazi u prirodu? Možda sve slabije čuje pjev ptica, pa baš zbog toga koristi drvene puhaće instrumente u simfonijama, da kompenzira to što ne čuje ptice. Mislim, tko zna?“

Umjetnik DeMaglio razumije da stvari koje on čuje nisu nužno iste ili slične onome što drugi ljudi čuju.

„Prvistavak simfonije je vrlo taman, dok je zadnju izrazito svijetao“, govori DeMaglio. (Beethoven) Kreće u C-molu a završava u C-duru. Ta tama je za mene izrazito svijetla jer čujem duboki, bogati bas. Za mene, to je svijetla glazba. To je simfonija sjena.

„JA ČUJEM BOJE“

Dok pregledavamo izložbu njegovih djela u EyeStyles-u, DeMaglio nam objašnjava kao voli eksperimentirati s bojama.

„Ja čujem boje“, govori, „volim manipulirati njima. Ona žuta pozadina ondje? Ne postoji nešto takvo kao žuta pozadina, ali eto, nekako se našla ovdje.“

Umjetnik iz Stillwater-a, Michael DeMaglio, također je i ostvareni kipar koji radi skulpture od snijega. Ranije ovog mjeseca je sudjelovao u natjecanju SnowDay, sa Dusty-em Thunom i njegovim timom kipara, u Ontariu u Kanadi.

Timska kreacija, ogromna skulptura boga Posejdona koji izranja iz mora, osvojila je nagradu i glavnog žirija i nagradu izbora publike, govori nam umjetnik.

„Trebalo nam je pet dana, po 12, nekada i 15 sati rada na dan, da je završimo skulpturu“, kaže DeMaglio. „Osvojili smo 1.000 dolara i podijelili ih na 5 jednakih dijelova. Thune je bio mozak operacije, ja sam samo kockar.“

Lino Ujčić

47

NOVI BEETHOVEN - Gluhi kompozitor - nova zvijezda klasične muzike

Lloyd Coleman rođen 1993. u Južnom Walesu, kao gluha i djelomično slijepa osoba, živi ispunjen i energičan život, a mnogi su ga proglasili modernim Beethovenom, jer je postao uspješan izvođač i kompozitor klasične muzike.

Kada je njegovim roditeljima rečeno da im je sin rođen s teškim hendikepom, nikada nisu mogli ni sanjati da će ikada postati jedan od najznačajnijih muzičara svoga doba. „Jasno se sjećam trenutka kada su mi doktori rekli da je Lloyd djelomično slijep i gluhi. Bila sam potpuno uništena. Pitala sam se kakav će biti njegov život. Bio je to moment potpunog očaja. Nisam ni mogla sanjati da će postati kompozitor i dirigent,“ rekla je Lloydova majka Julie. Ona je rekla da je Lloyd kao sedmogodišnjak rekao da mu je san da svira u Royal Albert Hallu i to je ostvario već tri puta.

Lloyd je rođen s albinizmom, a u osmom tjednu života obolio je od meningitisa. Problemi su se nastavili kada je otkriveno da ne može fokusirati pogled na objekte ili riječi, a bio je i gluhi. Ipak, njegova majka nije odustajala, a Lloyd je pohađao školu s ostalim učenicima. Lloyd je rekao da su mu roditelji govorili da bez obzira na nedostatke, nije ništa lošiji od ostale djece, a on je istaknuo da nikada nije osjećao sažaljenje prema sebi i da bi to bio gubitak vremena. Njegova je majka primijetila da Lloyd voli pjevati i da je lako

pamti i pjeva uspavanke, čak prije nego što je popričao. U školi je postao fasciniran klavirom, a s pet godina je skladao prvu pjesmu. Studirao je na Kraljevskoj glazbenoj akademiji s Garyjem Carpenterom. Prije toga, išao je u glazbenu školu u Manchesteru.

Walesa, Simfonijski orkestar grada Birminghama i kvartet Sacconi.

Lloyd Coleman je postao skladatelj 2015., te uz to i klarinetist i dirigent. U posljednjih nekoliko godina, Lloyd je dobio niz nacionalnih nagrada za svoje skladbe.

Dvije godine je bio član Nacionalnog orkestra mladih Velike Britanije. Imao je priliku svirati s mnogim poznatim dirigentima (uključujući Semjona Bychkova, Vasilya Petrenkova, Charlesa Hazlewooda) u velikim koncertnim dvoranama diljem Velike Britanije. Lloyd je nastupao kao solist na koncertu u Birminghamu 2008. uz gluhi udaraljkašicu Evelyn Glennie.

Coleman je također bio osnivač britanskog Paraorchestra, osnovanog 2012. godine za nastup na paraolimpijskim igrama u Londonu. Napisao je skladbu za koncert olimpijade. Otada je svirao u velikim koncertnim dvoranama od Bristola do Bahreina, a čak je imao i nastup na festivalu Glastonbury. Colemanovu glazbu izvodili su i BBC-ev Nacionalni orkestar

Također koristi glazbeni talent u svojoj ulozi kao junior predsjednik UCAN Productionsa, za pružanje pomoći slijepim i slabovidnim osobama, te za omogućavanje mladeži da imaju jednak pristup umjetnosti.

Kad ne sklada ili ne izvodi novu glazbu, Lloyd uživa nastupajući s klarinetom.

Ružica Kežman, prof.def.

50. OBLJETNICA ZIMSKIH OLIMPIJSKIH IGARA GLUHIH

Obilježila se 50. obljetnica otvaranja zimskih Olimpijskih igara Gluhih prvi puta održanih 25. – 29. siječnja 1971. u Adelbodenu, u Švicarskoj. Na prvim je igrama sudjelovalo ukupno 92 sportaša iz 13 zemalja: Austrija, Kanada, Finska, Francuska, Italija, Norveška, Poljska, Sovjetski Savez, Švedska, Švicarska, Sjedinjene Američke Države, Zapadna Njemačka i Jugoslavija.

Najveće iznenađenje na svim događajima bila je 12 -godišnja Švicarka, alpska skijašica Helene Sonderegger koja je, pobijedivši Tamaru Marcinuk iz Sjedinjenih Američkih Država (smatranom jednom od najboljih skijašica u svijetu gluhih), osvojila zlato u prvom

ženskom gigantskom slalomskom događaju. Helene je bila neposredno do Tamare u druge dvije ženske alpske skijaške manifestacije.

Jerald M. Jordan

U muškom alpskom skijanju, Talijan Vittorio Palatini osvojio je dvije zlatne medalje (kao i na prethodnim igrama), dok je Švicarac Theo Steffen uspješno obranio zlatnu medalju u specijalnom slalomu 1967. godine.

Sovjetski cross country skijaš Viktor Bubnov osvojio je dvije zlatne i jednu srebrnu medalju. Cross country skijaši Timo Karvonen (Finska: prethodno osvojio jednu zlatnu i dvije srebrne medalje) i Valeri Koviazin (Sovjetski Savez: prethodno osvojio jednu zlatnu i dvije

brončane medalje) također su osvojili 3 medalje na ovom natjecanju. Anne Marit Nostvik iz Norveške dominirala je ženskim dijelom cross kategorije. Pobijedila je u utrci na 5 kilometara i doprinijela pobjedi Norveške u štafetnoj utrci 3 x 5 kilometara.

Anne Marit Nostvik

Švicarska je osvojila najviše medalja - deset, Sovjetski Savez je bio drugi sa sedam medalja, a Norveška treća s četiri medalje. Sjedinjene Američke Države, Finska i Zapadna Njemačka osvojile su tri medalje, a Italija je osvojila dvije medalje.

Comité International des Sports des Silencieux (CISS – prije. Internacionalni komitet sporta tihih) izabrao je novog predsjednika, Jeralda M. Jordana iz SAD-a. Bio je to prvi neeurop-ski izabranik na ovoj poziciji.

Lino Ujčić

Helene Sonderegger

Gluche osobe doživljavaju tumače znakovnog jezika kao prijatelje i osobe od povjerenja

Gluche i nagluhe osobe ni najintimnije životne trenutke ne mogu doživjeti bez tumača znakovnog jezika. Tumači su s njima i kada se vjenčavaju, dobiju dijete i kada idu kod doktora, a nažalost i kada se razvedu ili kada imaju smrtni slučaj.

Slijepa osoba odvojena je od stvari, a gluhe osobe kroz život u tišini odvojene su od ljudi i zbog toga, posao tumača znakovnog jezika, službenog jezika gluhe populacije, nije samo puko prevođenje riječi uz pomoć znakova. Za obavljanje takvog posla, tumač mora biti osoba od povjerenja, nerijetko i prijatelj.

Jedna od najboljih i najpoznatijih tumača znakovnog jezika Jasminka Proho kazala je u razgovoru za Fenu da je taj jezik naučila uz svoje roditelje, koji su gluhe osobe.

– Da bi sa njima mogla komunicirati, iako nisam bila prisiljavana, jednostavno sam htjela naučiti taj jezik. Iako mi roditelji nisu dozvoljavali da učim znakovni jezik, jer su se plašili da ću prestati govoriti, znakovni jezik sam savladala kao vrlo mala – istakla je Proho te dodala da je, zahvaljujući upornosti i dječjoj tvrdoglavosti, danas profesionalni tumač znakovnog jezika.

Proho kaže da tumače znakovnog jezika svrstavaju u prevodioce, što nije istina. Kada treba da istumače nešto, Proho pojašnjava da oni gluhoj osobi moraju istumačiti svaku riječ kako bi shvatili šta se ustvari želi poručiti.

– Kada krizni štabovi u vrijeme pandemije daju informacije i koriste izraze poput ‘eksplozivni rast’, ništa ne znači da ja iskoristim samo znak za tu riječ, već moram da istumačim da je to je visok rast.

Vrlo je zahtijevan posao tumača znakovnog jezika i mi moramo biti informirani o svim dešavanjima, bilo da je u pitanju politika, sport ili umjetnost – pojasnila je Proho.

Naglasila je da je znakovni jezik kao i svaki drugi, ‘živa materija’ te da se tumač znakovnog jezika konstantno mora educirati i učiti.

– Nekada nije bilo riječi za internet ili mail, a budući da je ‘živa materija’, sada imamo znakove i za to. Tehnički je vrlo zahtjevno i odgovorno, jer ipak smo mi ti koji prenosimo informaciju – istakla je.

Govoreći o broju tumača znakovnog jezika u BiH, Proho tvrdi da je potreba jako velika, jer su gluhe i nagluhe osobe građani BiH, koji moraju da zadovoljavaju sve svoje potrebe.

– Da bi ostvarili komunikaciju, njima je potreban tumač. Budući da je veoma mali broj tumača, gluhe i nagluhe osobe obično sa sobom vode članove domaćinstva ili osobe od povjerenja – kazala je.

Međutim, u slučajevima kada je potrebna tačna informacija, kao odlazak doktoru ili na sud, gluhim osobama je potreban profesionalni tumač.

Kao najveći problem u obavljanju posla tumača znakovnog jezika, Proho je izdvojila nerazumijeva-

nje, jer osobe koje ih unajme, ne shvaćaju da se i tumač mora skoncentrisati i dobro paziti kako će neku riječ tumačiti da gluhim osobama bude u konačnici sve jasno.

– Prevodioci koji simultano prevode, maksimalno mogu raditi 30 minuta nakon čega se mijenjaju s kolegom. To kod nas nije slučaj i kada kažemo da nas treba više da bi obavili određeni posao, ljudi ne razumiju zašto – istakla je.

Proho naglašava da gluhe osobe doživljavaju tumače kao prijatelje i osobe od povjerenja.

– Nekada od nas očekuju da ih mi posavjetujemo i kažemo im kako će nešto uraditi. Nije naš posao samo da prenesemo informaciju i ne može svako raditi taj posao, jer morate vjerovati osobi koja tumači i govoriti joj intimne stvari, kao u slučajevima kada odlaze kod ljekara – pojasnila je Proho.

Posao tumača znakovnog jezika je, tvrdi Proho, vrlo zahtijevan, ali jako interesantan, jer je najljepše raditi s ljudima, ali i najteže. Govoreći o Zakonu o upotrebi znakovnog jezika u BiH, koji je usvojen 2009. godine, Proho je istakla da se ne implementira, te da je to samo mrtvo slovo na papiru.

Gluche i nagluhe osobe su, dodala je, jedine osobe koje nemaju pravo na tuđu njegu i pomoć, jer se smatra da mogu samostalno funkcionirati, što je daleko od istine. Nakon što je Zakon usvojen, Proho ističe da je vlast konačno priznala da je gluhim i nagluhim ipak potrebna tuđa pomoć tumač znakovnog jezika ili osoba od povjerenja.

Znakovni jezik, naglasila je, godinama nije bio priznat, jer se vjerovalo da gluhe i nagluhe osobe, zbog upotrebe znakovnog jezika, nikada neće rehabilitirati govor. Međutim, bili su u zabludi i od 2003. godine došlo je do ekspanzije u cijelom svijetu i priznavanje tog jezika. Proho je naglasila da su prava gluhih i nagluhih osoba u odnosu na druge osobe s invaliditetom umanjena.

– Ako nemate kaznene odredbe onda se zakon i ne primjenjuje, već postoji da bi država mogla ‘obogatiti’ izvještaj koji dostavlja Komitetu o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih nacija – istakla je.

Zakonom se, dodala je Proho, propisuje pravo gluhih osoba na upotrebu znakovnog jezika u BiH i pravo gluhih osoba na informiranje njima prilagođenim tehnikama, te opseg i način ostvarivanja prava na tumača znakovnog jezika radi ravnopravnog uključivanja gluhih osoba u životnu i radnu okolinu, kao i u sve oblike društvenog života, s jednakim pravima i pod jednakim uvjetima, te s jednakim mogućnostima kakve imaju osobe bez oštećenja sluha.

Zakonom se propisuje tko može biti tumač znakovnog jezika te Registar tumača znakovnog jezika kojeg vodi Ministarstvo pravde BiH, kao i formiranje Komisije za znakovni jezik.

Naglasila je da je Komisija imenovana te da su imali su rok od šest mjeseci da donesu potrebne akte, ali da se nikada nisu sastali.

– Svi smo se ponadali da će se pitanje prava gluhih i nagluhih osoba riješiti usvajanjem zakona na državnom nivou, jer je to jedina kategorija osoba s invaliditetom

koji ne ostvaruju pravo na tuđu njegu i pomoć i Zakonom je država konačno stavila do znanja da im je potrebna takva pomoć – istakla je.

Kaže da problem predstavlja i način pokrivanja troškova rada i usluga tumača znakovnog jezika, jer je Zakonom predviđeno institucija koja pozove tumača snosi troškove.

– Izuzev suda, to se nigdje ne provodi i teret troškova snose gluhe i nagluhe osobe. Ako je država zakonom priznala pomoć u ostvarivanju prava, jer niko nije htio da bude gluha – pojasnila je.

Proho je istakla da u BiH trenutno ima oko 25 tumača znakovnog jezika, koje su obično djeca gluhih roditelja ili su se udale za gluha osobu, pa su iz silne ljubavi savladali znakovni jezik.

– To definitivno nije dovoljno, i nekada moramo odbiti neku gluha osobu ili instituciju, jer fizički ne možemo stići – istakla je.

Proho već dugi niz godina radi u Udruženju za gluhe Kantona Sarajevo, koje lobira i zagovara prava gluhih i nagluhih osoba. Službeni datum osnivanja Udruženja gluhih Kantona Sarajevo je 1952. god. na sjednici Upravnog odbora Saveza gluhih BiH, kada je doneseno rješenje o osnivanju Gradsko-sreskog odbora Saveza gluhih Sarajevo.

Proho naglašava da je to najstarije udruženje gluhih na području Bosne i Hercegovine i da sudjeluje u organizaciji i razvoju svih oblika društvenog života i sistema brige za gluhe, nagluhe i gluhoslijepo osobe, kako bi oni, na odgovarajući način ostvarili svoja prava i obaveze, a sve u području zaštite općih ljudskih prava.

Tokom desetljeća postojanja, Pro-

ho tvrdi da je Udruženje mijenjalo nazive i metodologije rada, ali da su potrebe gluhih, nagluhih i gluhoslijepih osoba ostale uglavnom iste.

Naglasila je da unutar Udruženja postoje aktivni mladih, žena i penzionera te da u okviru kulturno-umjetničkog društva djeluju dramska, pantomima, likovna, plesno-ritmička, recitatorska i folklorna sekcija.

– Pandemija je sve poremetila i ne možemo se okupljati, nošenje maski predstavlja veliki problem za gluhe i nagluhe osobe, jer ‘čitanje s usana’ je jedan od načina njihove komunikacije – istakla je.

Kaže da okupljaju članove od par godina, pa do onih koji su duboko zagazili u treću životnu dob te da znaju mnogo toga o svojim članovima.

Proho naglašava da svi tvrde da su empatični i spremni da pomognu bilo kome, posebno osobi s invaliditetom.

– Ali u praksi je to drugačije, jer ljudi gube strpljenje. Gluhoj osobi bi tok nekog razgovora kojeg ona ne može da prati, prepričali jednom ili dva puta, a treći put bi već izgubili strpljenje. Zbog toga se gluhe i nagluhe osobe povlače u svoju zajednicu jer su tu najsigurniji, a društvo ih smatra ‘čudacima’, iako smo mi ti koji su čudni – zaključila je Proho u razgovoru za Fenu.

https://www.life.ba/life/proho-gluhe-osobe-dozivljavaju-tumace-znakovnog-jezika-kao-prijatelje-i-osobe-od-povjerenja-video/252024/?fbclid=IwAR3FfBVkSHd-q8ILWY0euZW38J3cY4_YfL_Y6-1Q6n991_OKjpyN6D-x9Cw

RJEČNIK NAŠ SVAGDAŠNJI

Časopis „Jezik” i Zaklada „Dr. Ivan Šreter” svake godine raspisuju natječaj za nove hrvatske riječi u čast dr. Ivanu Šreteru. Dr. Ivan Šreter je bio ravnatelj bolnice u Lipiku. Pred kraj života Šreter je bio u zatvoru zbog oslovljavanja službene osobe hrvatskim izrazom „umirovljeni časnik”, umjesto srpskim „penzionisani oficir JNA”. Nakon toga smijenjen je s mjesta ravnatelja, a 1991. godine je ubijen od strane Srba.

Osim njemu u čast, nagrade se dodjeljuju i u svrhu održavanja uspomene na potpisivanje „Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog jezika” koja je sastavljena 1967. godine. Natječaj je prvi put održan 1992. godine kada je profesor Stjepan Babić u časopisu „Jezik” pozvao čitatelje da pošalju novu riječ. Reakcije i kritike na natječaj su bile podijeljene.

Ove godine su na natječaj pristigle 244 riječi, a u užu izbor ih je ušlo 19.

Početkom ožujka, povodom Dana hrvatskog jezika, je objavljeno da su tri nove riječi proglašene najboljima. To su dišnik - respirator, kihobran – vizir za lice i rukozborac – osoba koja se služi znakovnim jezikom.

Postavlja se pitanje: što buduće korištenje novih riječi znači za nas gluhe? U ovom slučaju, nove riječi rukozborac? Hoće li se koristiti unutar zakonskih okvira ili u uobičajenim razgovorima?

U Zakonu o hrvatskom znakovnom jeziku i ostalim sustavima komunikacije gluhih i gluhoslijepih osoba, čl. 3, st. 1 između ostalog piše: Korisnici u smislu ovoga Zakona su osobe koje se služe hrvatskim znakovnim jezikom i ostalim sustavima komunikacije gluhih i gluhoslijepih osoba.

Ako se riječ rukozborac bude koristila u zakonskim okvirima, to

znači da će se Zakon morati mijenjati. S druge strane, većina reakcija gluhih osoba na novu riječ su negativne. Sama riječ zvuči smiješno i umanjuje važnost položaja gluhih osoba u široj okolini.

Recimo da pišemo molbu za posao i navedemo da smo rukozborci umjesto osobe oštećena sluha. Mogućim poslodavcima bi se gluhe osobe doimale neozbiljnima.

Na dalje, neke gluhe osobe su doživjele neugodnosti od svojih kolega na poslu zbog korištenja znakovnog jezika.

Oni su to smatrali majmuniranjem, aludirajući na to da majmuni u zatočeništvu koriste znakovni jezik kao sredstvo komunikacije s ljudima.

Općenito, da u bilo kojoj situaciji gluha osoba nekome kaže da je rukozborac, mislim da bi svatko imao upitnike iznad glave.

Smatram da treba biti oprezan s uvođenjem novih riječi, pogotovo ako se odnosi na određenu skupinu ljudi.

Koliko znam iz medija, od strane Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih i Hrvatskog društva tumača i prevoditelja znakovnog jezika, nije bilo reakcije na novu riječ rukozborac. Vrijeme će pokazati.

I reakcije čujućih osoba na riječ rukozborac su negativne.

velepošast	pandemija
novosnik	newsletter
obnovnik	regenerator
subolesti	komorbiditeti
suncozor	solarna ploča
dišnik	respirator
disajnik	
društvoštaj	lockdown
obustavka	
rukozborač	osoba koja govori znakovnim jezikom za osobe oštećena sluha
preklikati	screenshotati
zabranjenica	tabu
prebrisač	korektor
prebrisnik	
kihobran	sneez protector stakloplastično pomagalo koje štiti od kihanja i ostalih kapljičnih napada. :)
kartičnik	etui za kartice
kockomat	engl. slot machine; slotovi, slot aparat, slično kao kladomat, samo ne za kladenje nego za kockanje)
samoosama	samoizolacija
šeksipirti se	na razmetljiv se i neopravdan način praviti/prikazivati velikim piscem (pjesnikom, dramatičarom, i sl.), tj. kad se netko (a dakako neutemeljeno) busa kao da je ravan

Većina ju smatra ismijavanjem gluhih osoba, a skoro svi kažu čemu izmišljanje novih riječi.

Već se smatra da je hrvatski jezik jedan od težih jezika na svijetu, a uvođenjem novih riječi ga dodatno kompliciraju, umjesto da ga olakšavaju.

Facebook stranica Slavonski radio se poigrao novim riječima i šaljivo prikazao kako bi to izgledalo:

Jeste li razumjeli?

Autor: Lost in the origins

SLAVONSKI
RADIO

Velepošast je dovela do obustavke koja popušta, a kihobran može pomoći kako ne biste bili u samoosami. Novosnik koji ste dobili nudi novi obnovnik pa ćete zasigurno posegnuti u svoj kartičnik. Nemojte pisati o zabranjenici, nego ju uklonite prebrisnikom. Svakako preklikajte i ponude za suncozor.

Baš se volimo šekspiriti!

VOLIMO SLAVONSKI
VOLIMO HITOVE

JAMES CHAPMAN

CHAPMANGAMO TUMBLR.COM

RECENZIJA FILMA SOUND OF METAL (2019)

Film *Sound of Metal* (prije. Zvuk metala) je drama s glazbenim elementima koja je osvojila 32 nagrade i izazvala je pozitivne reakcije i kritike publike.

Režirao ga je Darius Marder, te izvrsnu glumačku postavu čine: Riz Ahmed, Olivia Cooke, Paul Raci, Lauren Ridloff i Mathieu Amalric

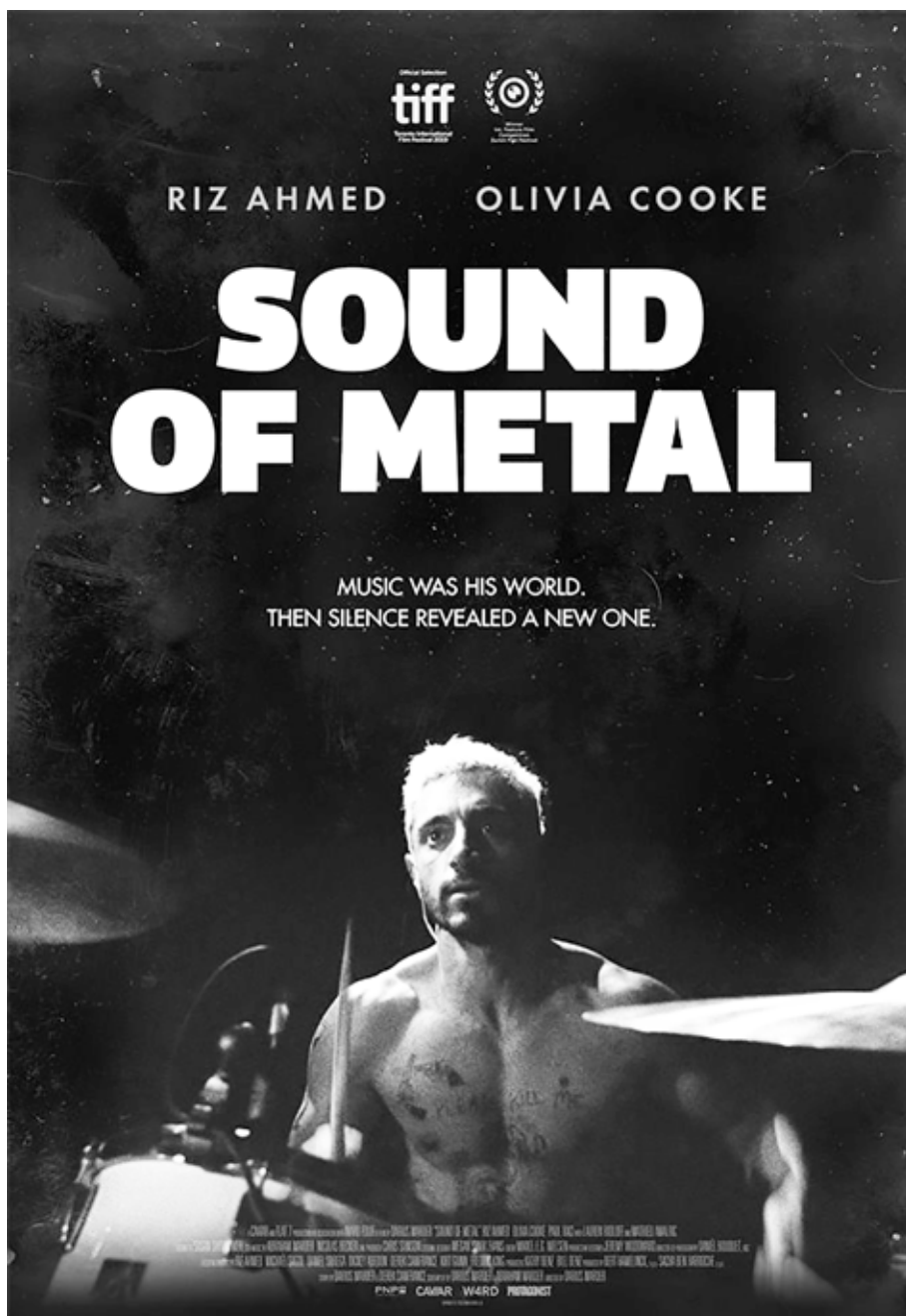
Ono zbog čega je poseban i zanimljiv je to što u njemu redatelj pokušava prikazati kontrast između dva svijeta – svijeta buke i svijeta tišine promjenama kroz koje prolazi glavni lik filma. Vjerno prikazuje i kako te promjene utječu na sve životne aspekte pojedinca – od ljubavne veze do smisla života.

Kroz radnju filma pratimo mladi ljubavni par Rubena i Lou, koji ujedno čine glazbeni duo u alternativnom heavy metal bendu Blackgammon. U tom metal bendu on je bubnjar, a njegova djevojka je pjevačica.

Njihov se život sastoji od brojnih glazbenih turneja i nastupa zbog kojih stalno putuju i to je ono ih i čini sretnima.

Međutim njihova uhodana svakodnevnica se iznenada počinje mijenjati kada Ruben shvati da mu sluh drastično počinje slabiti.

On već na prvom pregledu kod doktora čuje riječ za riječ krivo i doktor ga obavještava da

je već izgubio oko 80% sluha i da će se to samo pogoršavati.

Opcije su mu: ili prihvatiti gluhoću ili nabaviti ogromnu količinu novca za kohlearni implantat. To stavlja na kušnju njegovu vezu, on se bori s poricanjem novonastalog stanja, te saznajemo i da je bivši ovisnik, a ova ga situacija čini još nestabilnijim i podložnijim vraćanju drogama.

Rubenova djevojka Lou ga odvođi u rehabilitacijsku instituciju koju vodi čovjek po imenu Joe, ratni veteran koji je sluh izgubio u Vijetnamskom ratu i koji ima čvrstu filozofiju kako gluhoća nije nešto što se treba „popraviti“.

On Rubenu odmah daje do znanja da to nije mjesto gdje se gluhoća liječi, već mjesto gdje se uči prihvatiti i živjeti s gluhoćom.

Tu dalje pratimo razvoj i Rubenov ulazak u njemu do tada potpuno nepoznati svijet Gluhih – ulazak u novu kulturu, jezik i načine komunikacije, te usvajanje nekih novih vrijednosti.

Ono što je impresivno u filmu također je i auditivni doživljaj filma – i glazba i prikaz Rubenovog postupnog gubitka sluha i činjenicu da je počeo ne – čuti stvari oko sebe. Njegova perspektiva nove slušne stvarnosti i gubitak sluha prikazani su uvjerljivim prigušenim zvukovima, nerazumljivim razgovorima i stiliziranim zvučnim efektima dubine zvuka.

i konačnog pronalaska sebe. Glavni glumac Riz Ahmed je za ovu ulogu, šest mjeseci prije snimanja naučio svirati bubnjeve, naučio ASL (američki znakovni jezik), te je proučavao kulturu Gluhih.

I svi drugi glumci su uložili mnogo truda, učili i investirali se i to se vidi u svakoj sceni filma. U snimanju filmu je sudjelovao velik broj djelatnika zaposlenih iz zajednice Gluhih. Paul Raci koji igra ulogu Joea je CODA tj. dijete gluhih roditelja, te su manje uloge dobili gluhi glumci Lauren Ridloff, Chelsea Lee, Shaheem

glavnih, te to što je prikaz nekih elemenata kulture Gluhih previše pojednostavljen tj. prilagođen čujućoj publici (od koje većina ne poznaje kulturu Gluhih).

Također neki su gluhi pojedinci istaknuli kako im taj film služi kao podsjetnik na sve neispričane priče gluhih osoba, pogotovo onih koji se nisu pronašli.

Bez obzira na podijeljena mišljenja, film svakako doprinosi vidljivosti gluhih osoba i kulture Gluhih, a to je definitivno korak u pravom smjeru. Stoga se isplati podržati ovakve inicijative i dati šansu ovom filmu.

Ovo je jedan od filmova koji nam prikazuje nagle promjene koje život potencijalno može donijeti, ali nam također prikazuje činjenicu da kad ti se jedna vrata zatvore, uvijek se otvore druga. Daje nam prikaz Rubenove promjene, borbe, prihvaćanja

Sanchez i Jeremy Lee Stone. Iako ima generalno pozitivne recenzije, ima i kritika.

Neki pripadnici zajednice Gluhih tvorcima filma predbacuju to što su gluhi glumci samo u manjim ulogama, a ne u nekoj od

Dijana Adžić

O PROJEKTU „BEYOND SIGNS“

Sredinom 2019. godine udruga “Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN” dobila je poziv da se uključi u projekt “Beyond Signs” čija se glavna zadaća odnosi na izgradnju društvene infrastrukture potrebne za postizanje više razine profesionalnog angažmana izvedbenih umjetnika fluentnih u Znakovnom jeziku i Gluhih osoba u izvedbenim umjetnostima.

Beyond Signs je dvogodišnji projekt koji nastoji unaprijediti razinu društvene integracije gluhe populacije kroz umjetničku suradnju u sektoru izvedbenih umjetnosti, a čije faze obuhvaćaju izradu koncepta, razvoj izvedbe i nastupe na znakovnom jeziku, transnacionalnu i online cirkulaciju umjetnika i umjetničkih kreacija sa svrhom umrežavanja, razvoja miješane publike i podizanja svijesti šire javnosti po pitanju profesionalnog razvoja Gluhih i osoba koji su fluentni u znakovnim jezicima u izvedbenim umjetnostima.

Kroz predviđene projektne aktivnosti nastojati će se unaprijediti mogućnosti Gluhih i izvedbenih umjetnika fluentnih u Znakovnom jeziku ne samo kroz unapređenje njihovih vještina već i motiviranjem djelatnika u kulturi, prevoditelja i drugih osoba izravno vezanih uz znakovni jezik koje se žele uključiti u umjetničko stvaralaštvo Gluhih ili poduprijeti njihov razvoj.

Projekt je sufinanciran sredstvima Europske Unije iz programa “Kreativna Europa”.

BEYOND
SIGNS

FOR EQUAL ACCESS, PROFESSIONALIZATION AND ENGAGEMENT
OF NATIVE SIGNER ARTISTS FOR MIXED AUDIENCES

O projektним aktivnostima

Projekt je zamišljen u tri paralelne aktivnosti koje podjednako doprinose postizanju predviđenih rezultata:

Aktivnost 1: produciranje kazališne izvedbe - opere na znakovnom jeziku

Krajem 2020. godine raspisan je “Poziv za Gluhe umjetnike i izvedbenih umjetnika fluentnih u Znakovnom jeziku” kojim ih se poziva da se uključe u proces kreacije izvedbe slanjem kratkog video uratka pomoću kojeg će projektom timu demonstrirati svoje vještine i obrazložiti svoj interes za sudjelovanjem u projektu. Projektini tim polagao je veliku nadu u mogućnost provođenja transnacionalnih mobilnosti unatoč pandemiji virusa Covid-19. Uoči spomenute situacije došlo je do značajnog preokreta i projektini je tim bio primoran ponovno razmotriti neophodnost međunarodnog

putovanja i druge mogućnosti za ostvarivanje predviđenih ciljeva.

Naime, prvotni plan odnosio se na održavanje tri kreativne rezidencije tokom 2021. godine, od kojih bi prva bila održana u svibnju 2021. u sklopu Festivala Del Silencio u Milanu, gdje bi tokom desetodnevne suradnje “polufinancijalne” skupine od 10 odabranih umjetnika bilo odabrano 5 finalista koji bi nastavili suradnju s umjetničkim direktorima projekta.

Finalna audicija bila bi međunarodnog karaktera i svojim detaljima nalikovala bi na live izvedbu audicija popularnih TV emisija poput Supertalenta i X-factora. Iza toga, a tijekom 2021. godine, skupina od pet finalista putovala bi na tri desetodnevne umjetničke rezidencije tokom kojih bi, uz podršku tima umjetničkih direktora, bila razvijena “Opera na znakovnom jeziku” koja svojom apstraktnom prirodom i neformalnom definicijom predstavlja izra-

zito velik izazov za tim umjetničkih direktora i njihove vještine.

Uz navedene stvaralačke aktivnosti planirana je i organizacija online radionica kojima bi se uz razmjenu najbolje prakse između sudionika nastojalo doprinijeti i razvoju kulture online razmjene informacija za veće skupine Gluhih osoba i korisnika znakovnog jezika.

Prateći dinamiku razvoja pandemije u 2021. godini, projektni tim se morao suočiti s time da će se predviđene aktivnosti morati mijenjati budući da su koncipirane još 2019. godine kad Covid-19 nije niti postojao. U skladu s time smo u travnju 2021. imali razgovor s predstavnikom Europske Komisije zaduženim za komunikaciju s projektnim koordinatorom pri čemu nam je, između drugih detalja rečeno kako zbog globalno nepovoljne situacije po pitanju transnacionalne mobilnosti postoji i mogućnost da promijenimo neke od obećanih aktivnosti u projektu odnosno da ih eventualno samo odgodimo ukoliko to bude moguće.

Odlučeno je da će transnacionalni susret u Milanu biti otkazan i zamijenjen lokalnim aktivnostima povodom Festivala del Silencio koje će biti dostupne online na međunarodnom znakovnom jeziku - IS. Nadalje, umjetnički direktori odabrali će ukupno šest umjetnika - po dvoje iz svake partnerske države, s kojima će na lokalnoj razini započeti s razvojem izvedbe uz što će istovremeno putem interneta dijeliti svoj napredak s umjetničkim timovima iz druge dvije države, pridonoseći ideji razvoja zajedničke izvedbe koja će, ako to pandemijski uvjeti dopuste, biti premijerno prikazana 2022. godine tokom Festivala del Silencio u Milanu i Fringe festivala u Edinburgh-u. Definitivan

hodogram planiranih aktivnosti biti će razvijen tokom ljeta i jeseni 2021. godine i usko će biti vezan uz procijepljenost stanovništva i druge faktore koji doprinose smanjivanju restrikcija uoči pandemije.

Umjetničke aktivnosti u projektu vodi tim umjetničkih direktora iz partnerskih organizacija a čine ga Rita Mazza (IT), Angel Naumovski (HR) i Tony Weaver (PT)

Aktivnost 2: kulturno-umjetničke radionice za gluhe i čujuće prevoditelje, djelatnike u kulturi i izvedbene umjetnike fluentnih u Znakovnom jeziku u izvedbenim umjetnostima

Druga se usporedna aktivnost projekta odnosi na razvoj praktičnih vještina koje omogućuju veću razinu profesionalnog kulturno - umjetničkog angažmana osoba koje su izravno ili neizravno povezane s znakovnim jezikom. U tu skupinu spadaju osobe koje rade kao prevoditelji znakovnog jezika na razini komunikacijskih posrednika, zatim čujuće osobe čiji su članovi uže obitelji osobe s oštećenim sluhom i druge osobe koje se na svakodnevnoj razini susreću s znakovnim jezikom bez dublje spoznaje o postojanju umjetničkih grana usko vezanih uz kulturu komunikacije znakovnim jezikom.

Smisao ove aktivnosti proizlazi iz motivacije da se na umjetničko stvaralaštvo (ili poticanje istog) potakne i neposredna okolina Gluhih i osoba koji koriste znakovni jezik. Aktivnost će izravno doprinijeti razvoju interaktivne publike čime će se povećati fond osoba koje su u mogućnosti konzumirati kreativna ostvarenja na znakovnom jeziku. Aktivnost je usmjerena na izgradnju inkluzivnog kapaciteta kod ciljane podskupine šire javnosti povezane s gluhim i oso-

bama koji koriste znakovni jezik.

Aktivnost je usmjerena kako na tumače kako bi ih se približilo mogućoj specijalizaciji u vidu scenskog rada no neće se raditi diskriminacija po pitanju invaliditeta - drugim riječima, gluhe osobe također će sudjelovati u radionicama. U sklopu radionica sudionicima će biti približena izvedbena umjetnost gluhih i izvođača koji koriste znakovni jezik, a imati će i priliku utjecati na prirodu samih radionica usvajanjem "grassroots" pristupa distribuciji znanja. Zahvaljujući prednostima online komunikacije, stečena znanja i iskustva sudionici će moći podijeliti u međunarodnom kontekstu. Hodogram aktivnosti još nije precizno definiran zbog očekivanih programskih izmjena uzrokovanih pandemijskim ograničenjima u mobilnosti no velika je vjerojatnost da će većina radionica biti izvedena online.

Aktivnost 3: razvoj publike

Jedna od najvažnijih aktivnosti u projektu je svakako razvoj publike pri čemu se velik naglasak stavlja upravo na to da se publika uključi u izvedbu i da sudjeluje u kreativnim procesima od samog početka. Razvoj publike je inovativna praksa koja podrazumijeva usvajanje ili razvoj drugačijih metoda kako bi se angažirala ciljna publika u aktivnosti koje odmiču od klasičnih okvira frontalnog izvođenja i dijeljenja na izvođače i gledatelje, te potiče preispitivanje i redefiniranje zadanih pravila u konzumaciji sadržaja na svaki mogući način.

Projekt Beyond Signs radi na podizanju svijesti šire javnosti po

pitanju izazova s kojima se nosi marginalizirani dio populacije što se osobito odnosi na djecu, mlade i studente. Navedeno će se postići kroz interaktivni online sadržaj s velikim naglaskom na društvene mreže i međusobno umrežavanje. Ponukani promjenama koje se očekuju do kraja 2021. godine, projektni će tim definirati hodoogram aktivnosti koji će u znatno većoj mjeri od očekivanog biti vezan uz razvoj prisutnosti online dok će sadržaj uživo biti rezerviran za vremena kad epidemiološka situacija to dopusti.

Svi sudionici projekta doći će u izravan kontakt sa znakovnim jezicima i naučiti će više o njihovim specifičnostima čime će se uvelike doprinijeti premošćivanju jaza između različitih kulturno-umjetničkih ostvarenja gluhe i populacije koja koristi znakovni jezik i izgradnji “plodnog tla” za buduće aktivnosti slične prirode.

O partnerskim organizacijama projekta “Beyond Signs”

Projektni tim sastoji se od tri organizacije čije su aktivnosti usmjerene na razvoj novih mogućnosti i sadržaja u području umjetnosti i kulture osoba s oštećenim sluhom. Pored udruge “DLAN” u projektu sudjeluju i organizacija Fattoria Vittadini iz Milana te Associao VoArte iz Portugala. Partner iz Italije, ujedno i nositelj projekta - organizacija **Fattoria Vittadini**, umjetnička je organizacija iz Milana koja se u velikoj mjeri bavi razvojem kulturnog i kreativnog sadržaja za osobe s oštećenim sluhom. Organizacija je nastala u Milanu 2009 godine, zajedničkom voljom jedanaestero

diplomiranih plesača Škole Izvedbenih Umjetnosti “Paolo Grassi”.

Uz aktivnosti povezane s umjetničkom produkcijom, udruga radi na projektima usmjerenim na pružanje pristupačne kulture osobama s invaliditetom, s posebnim fokusom na Gluhe osobe i osobe koje koriste znakovni jezik. Od 2018. godine Fattoria Vittadini organizira Festival Del Silencio, međunarodni festival izvedbenih umjetnosti fokusiran na znakovni jezik i kulturu znakovanja, koji je već dva puta nagrađivan od predsjednika Republike Italije.

Festival Del Silencio javno pruža podršku potrebi da se službeno prizna LIS-a, Talijanski Znakovni Jezik koji na naše veliko iznenađenje još uvijek nije priznat kao službeni jezik Gluhih osoba u Italiji čime se u pitanje dovodi i autentičnost njihovog kulturno umjetničkog stvaralaštva i njihovog kulturno - jezične baštine. 2019. godine udruga su-organizira “IETM Satellite Meeting” na temu pristupačnosti u umjetnosti i kulturi, kao i “TheWorkRoom_LIS” za gluhe i znakujuće umjetnike; Suradnja s IETM ponovljena je 2020. godine uz prvi multi-lokacijski plenarni sastanak uoči pandemije Covid-19 virusa.

U studenom 2019. udruga je zajedno s organizacijama Paragon Music iz Glasgowa i Bibliotekom Cascina iz Milana, uz podršku Britanskog Vijeća, organizirala projekt “S.I.I.A.T.E. - Scotland Italy Inclusive Artists Training Exchange” usmjeren na stvaranje mješovite profesionalne plesne skupine sastavljene od umjetnika s različitim tjelesnim ograničenjima, koju su vodili Chiara Bersani i Alex McCabe. Od kolovoza 2020. do lipnja 2021. traje Spazio Fattoria.

Event kojim udruga u sklopu svog sjedišta u Fabbri del Vapore u Milanu, organizira “All Inclusive Training” - inkluzivne treninge u izvedbenim umjetnostima za sudionike s različitim vrstama tjelesnog invaliditeta. Drugi partner u projektu je organizacija **VoArte** iz Lisabona. VoArte je nastao s željom da producira, iznosi i unapređuje suvremenu kreaciju utemeljenu na stapanju umjetničkog izraza kroz razvoj nacionalnih i međunarodnih projekata koji podupiru razmjenu i trans-disciplinarnu kreativnost osoba s invaliditetom.

VoArte svoje aktivnosti u velikoj mjeri zasniva na inovativnom promicanju kreativnog dijaloga i kulturnoj decentralizaciji usmjerenoj na osnaživanju odnosa između zajednica OSI i glavog toka kulture, kao i na razvoju nove diversificirane publike.

Organizacija ima 22 godine iskustva u organiziranju i sudjelovanju u aktivnostima s umjetničkim, pedagoškim i socijalnim karakteristikama usmjerenim na OSI. Stojeći na čvrstim umjetničkim temeljima, uz podršku njenih stručnih članova, organizacija aktivno i redovito razvija nove predstave, festivale, izložbe, instalacije, film, seminare i programske radionice u kojima se nerijetko izmjenjuju vodeća lica u umjetnosti s onima koja tek stupaju na scenu.

VoArte se istaknuo s brojnim priznanjima u omogućavanju pristupa kulturi, intelektualnoj pristupačnosti i u promicanju inkluzije kroz umjetničku praksu. Između ostalih, organizacija je sudjelovala u organiziranju EU projekta “Fragile” usmjerenog na inkluziju osoba s oštećenim vidom u izvedbenim umjetnostima, “Unlimited Access” usmjerenog

na isticanje važnosti različitosti u umjetničkom okruženju, “EVDH - European Video Dance Heritage” usmjerenog na razvoj plesne memorije, kao i u projektu “ABBA - Audience Blending By Arts”, usmjerenog na razvoj inkluzivnog bilingvalnog teatra za mješovitu publiku tokom kojeg se inicijalno i razvila suradnja s udrugom DLAN, i naravno, od 2020. do danas - projekt “Beyond Signs”.

Udrugu “DLAN” nije potrebno dodatno upoznavati s većinom čitatelja časopisa “Pljesak jedne ruke”, no za one kojima ipak dobro dođe kratak uvod u aktivnosti udruge, istaknut ćemo njene najznačajnije sadašnje i prošle uspjehe. Naime, Udrugu “Kazalište, Audiovizualne Umjetnosti i Kultura Gluhih - DLAN” u kolovozu 2001. godine osnovali su pripadnici zajednice Gluhih

iz grada Zagreba s namjerom da promiču kazalište, glazbu, audiovizualne umjetnosti i kulturu Gluhih u Hrvatskoj i inozemstvu.

Jedan od glavnih ciljeva Udruge oduvijek su bili, i još uvijek su, promicanje veće razine pristupa kulturno umjetničkom sadržaju za osobe s oštećenim sluhom i promicanje priznavanja zajednice Gluhih kao kulturno-jezične manjine u skladu s preporukama Europskog Parlamenta i UN-a.

Udruga aktivno radi na razvijanju kreativnosti i samopouzdanja Gluhih kao i na podupiranju njihovog sudjelovanja na zbivanjima diljem svijeta. Glavna misija udruge je osnažiti vidljivost umjetnosti i kulture Gluhih kao i njegovati priznavanje Znakovnog Jezika, jedne od najprepoznatljivijih karakteristika zajednice Gluhih.

Udruga izravno doprinosi povećanju kvalitete života osoba s oštećenjem sluha i njihovih obitelji. Poticanjem više razine sudjelovanja Gluhih osoba u javnom životu kao i njihovog aktivnijeg uključivanja u kulturno umjetnička zbivanja, Udruga pridonosi razvoju općeg kulturno-umjetničkog i civilnog društva na regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Promicanjem i prezervacijom kulturno-jezične baštine Hrvatskog Znakovnog Jezika kao i identiteta i stvaralaštva Gluhe populacije, uz podršku lokalnih i međunarodnih partnera, Udruga neprestano uspijeva potvrditi vitalnost i kreativnost Hrvatske i Europske zajednice Gluhih.

Renato Vrbos -Rašeta

PROJECT BY

**FATTORIA
VITTADINI**

IN PARTNERSHIP WITH

DLAN **voarte**

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

OPROSTITE, DOGODILO SE...

JAMES CHAMPAN

FUTURE ATTEMPTS TO DEAFPLAIN

